TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Etenduskunstid

Terje Kähr

VALGUSKUJUNDUSE LOOMINE VAT TEATRI LAVASTUSELE “ARM”

Loov-praktiline lõputöö

Juhendajad: Sander Põllu, Margus Vaigur

Viljandi 2024

Resümee

Valguskujunduse loomine VAT teatri lavastusele “Arm”

Loov-praktiline lõputöö kirjeldab VAT teatri lavastuse “Arm” valguskujunduse valmimist. Töö sisuline osa on jaotatud kolmeks peatükiks: lavastuse kirjeldus, valguskujunduse loomine ning eneseanalüüs. Valguskujunduse loomise peatüki alapeatükkides kirjeldan Sakala 3 teatrimaja, eeltööd näidendiga, valgustehnika valikut ning lavaproovides valguskujunduse valmimist.

Lõputöö lisades on lavastuse valguskujunduse dokumentatsioon ning fotod. Eneseanalüüsi peatükis mõtestan ning põhjendan valikuid enda tehtud töös ning järeldan oma kogemusele toetudes, et prooviprotsess oli keerukas nii lava dekoratsioone, videokujundust kui ka enda eelnevalt omandatud tehnilisi oskusi või oskuste puudujääke silmas pidades.

Märksõnad: valguskujundus, lõputöö, VAT, teater, Sakala 3, Helen Rekkor, visuaalteater, Arm.

Abstract

Creating the lighting design for the VAT Theatre production "Arm"

This thesis describes the creation of the lighting design for the VAT Theatre production "Arm". The content of the thesis is divided into three chapters: introduction of the theatre production, the creation of the lighting design and the self-analysis. In the subchapters of the chapter on the creation of the lighting design, I describe the Sakala 3 theatre building, the preparatory work for the play, the choice of lighting equipment and the completion of the lighting design during rehearsals.

The appendices of the thesis contain documentation and photographs of the lighting design of the production. In the self-analysis chapter, I reflect on and justify the choices I made in my own work and conclude, based on my own experience, that the rehearsal process was complex in terms of stage decorations, video design, as well as my own pre-acquired technical skills.

Keywords: light design, VAT, theatre, Sakala 3, Helen Rekkor, visual theatre, Arm.

Sisukord

Resümee.....2
Abstract.....3
Sisukord.....4
Sissejuhatus.....5
1. Lavastuse kirjeldus.....6
2. Valguskujunduse loomine.....8
2.1. Sakala 3 teatrimaja.....8
2.2. Eeltöö näidendiga.....10
2.3. Valgustehnika valik.....13
2.4. Lavaproovid ja valguskujunduse valmimine.....18
2.5. Lavastuse erinevad osad.....19
2.5.1. Pulm.....19
2.5.2. Hukk.....20
2.5.3. Süüd.....22
2.5.4. Sõda.....23
2.5.5. Pere.....24
2.5.6. Ravi.....24
2.5.7. Püha.....25
3. Eneseanalüüs.....26
Kokkuvõte.....29
Kasutatud allikad.....30
4. Lisad.....32
4.1. Plot ehk paigutusplaan.....32
4.2. Suunanimekiri.....33
4.3. Tehnika nimekiri.....39
4. 4. Cuelist ehk valguspildi nimekiri.....40
4.5. Lavastuses kasutatud filtrid.....47
4.5. Fotod lavastusest.....48

Sissejuhatus

Käesoleva loov-praktilise lõputöö kirjalik osa annab ülevaate valguskujunduse loomisprotsessist VAT teatri lavastusele “Arm”, seda analüüsides ning põhjendades. Lavastus esietendus VAT teatris, Sakala 3 teatrimaja suures saalis, 18. jaanuaril 2024. aastal ning lavastajaks oli Helen Rekkor, näidendi autoriteks lisaks Helen Rekkorile ka Silva Pijon ning Maarja Tammemägi.

Loov-praktilise lõputöö kirjaliku töö eesmärgiks on süstematiseerida ja analüüsida valguskujunduse loomise tööprotsessi: ettevalmistavat tööd tekstiga, tehnikavalikut ja esietendusele eelnevat tööd saalis. Loov-praktilise lõputöö praktilise osa juhendaja on VAT teatri tehnikajuht Sander Põllu ning kirjaliku osa juhendaja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia valgusala õppejõud ning Endla teatri valgusala juht Margus Vaigur.

Käesolev kirjalik töö on jagatud kolme peatükki: esimene peatükk on lavastuse sisuline tutvustus ning teises peatükis tutvustan Sakala 3 teatrimaja suure saali tehnilisi omapärasid s.h. lavakujundusest tulenevaid võimalusi ja piiranguid ning kirjeldan valguskujunduse loomise etappe. Kolmas peatükk keskendub eneseanalüüsile ning lavastusprotsessi käigus saadud õppetundidele. Viimases osas on lisad: dokumentatsioon, seadmete loetelu ning fotod lavastusest.

1. Lavastuse kirjeldus

“Lavastus "Arm" käsitleb armastuse mitmekihilisust erinevate ajastute taustal, puudutades olulisi sotsiaalseid aspekte, sealhulgas inimõigusi ja vaimset tervist. Lavastus uurib mitmeid ajastuid ja kontekste, kus armastus on põimunud ühiskonna normide, poliitiliste pingete ja isiklike eneseotsingutega.

"Arm" aitab käsitleda abieluvõrdsust kui sammu kaasavama ühiskonna suunas. Läbi erinevate ajastute ja kultuuride armastuslugude kerkib esile armastuse universaalsus ja sellele seatud piiride ebavajalikkus. Lavastus "Arm" toetab ühiskonda, mis väärtustab mõistmist ja austust.” (KesKus, 2023)

“Arm” on lugu on naistest – või tegelikult kõigist -, kes tahavad elada enda südame järgi. Sündmused hüppavad ürginimeste koopasuust sotsialistlikusse Poolasse, laevahukust kontsentratsioonilaagrisse, ärkamisaegsest Maarjamaalt 21. sajandi Eestisse. Need on lood, mis algavad armust ja lõppevad armidega.” (VAT, *s. a.*)

Esietendus: 18. jaanuaril 2024 Sakala 3 Teatrimaja suures saalis

Etendus on ühes vaatuses ja kestab 1h 40 minutit.

Autorid: Helen Rekkor (Teatriühendus Misanzen), Maarja Tammemägi, Silva Pijon

Lavastaja: Helen Rekkor (Teatriühendus Misanzen)

Dramaturg: Mihkel Seeder

Kunstnikud: Terje Kähr, Berta Kelder

Helilooja: Villem Rootalu

Valguskunstnik: Terje Kähr

Videokunstnik: Piret Parrest

Koreograaf: Raho Aadla

Osades: Silva Pijon, Maarja Tammemägi

Lavastaja Helen Rekkor

Helen Rekkor (sündinud 20. jaanuaril 1983) on eesti näitleja ja lavastaja. Ta lõpetas 2005. aastal Viljandi Kultuuriakadeemia etenduskunstide osakonna näitleja erialal ja 2013. aastal Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia lavastaja erialal.

11. mail 2015 loodi lavastaja Helen Rekkori ja näitleja-produtsent Mihkel Tikerpalu eestvedamisel teatriühendus Misanzen eesmärgiga tuua lavale koosloomemeetodil loodud lavastusi ning arendada ja populariseerida visuaalteatri žanrit Eestis. (Eesti Teatri Agentuur, [ETA], *s. a.)*,

Rekkor on VAT teatris lavastanud 6 lavastust:
Mihkel Seeder / Giuditta Mingucci “Mister Green”, VAT Teater 29.03.2017
Kristiina Jalasto “#kaotamindära”, VAT Teater 21.03.2018
Helen Rekkor “Kiskja” (dramaturg Mihkel Seeder), VAT Teater 24.04.2019
Helen Rekkor “Tallinnville”, VAT Teater 12.11.2020
Mihkel Seeder “Vivaarium”, VAT Teater Sakala 3 Teatrimajas 18.01.2023
Helen Rekkor, Maarja Tammemägi ja Silva Pijon “Arm”, VAT Teater 18.01.2024
(Eesti Lavastajate ja Dramaturgide Liit, 2024)

Helen Rekkori lavastustel on väga iseloomulik käekiri, mida teiste lavastajatega naljalt segi ei aja. Ta kasutab oma lavastustes nii varjuteatrit kui ka filmilikke elemente. Rekkor on öelnud: “Mulle meeldib tugev lugu. Hea idee on tähtis, aga valmis baasteksti olemasolu ei ole nii tähtis, sest seda on võimalik komponeerida. Ning nii postdramaturgia kui ka koosloomemeetodi puhul on vältimatu tugev enesekriitika.” (Teater. Muusika. Kino, [TMK], 2018). Rekkor on koosloome meetodit kasutanud juba TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia õpingutest alates ning uurib seda ka oma lõputöös “*Devised* teatri teoreetiliste seisukohtade rakendamisest praktikas ja näitleja *devised* teatri mudelis.” (2013). “*Devised* meetod” on Alison Oddey 1994. a sõnastatud strateegiate kogum, mida kasutatakse selleks, et luua etendus grupis ja nn nullist, ilma eelneva käsikirjata. (*ibid.*)

2. Valguskujunduse loomine

Käesolevas peatükis toon välja lavastuse “Arm” valguskujunduse loomisprotsessis kõige olulisema. Valguskujunduse loomise peatüki olen jaganud neljaks alapeatükiks: Sakala 3 teatrimaja suure saali ülevaade, eeltöö näidendiga, valgustehnika valik, lavaproovid ja valguskujunduse valmimine. Selline töö etappideks jagamine aitab eristada erinevaid valguskunstniku töö protsesse. Võin väita, et lavastus “Arm” andis mulle ideaalilähedase võimaluse olla lavastusega kaasas väga varajasest hetkest alates, olles koguaeg teadlik lavakujundusest, kostüümist ning heli- ja videokujundusest. Sellegipoolest tuli prooviperioodi jooksul lavastuses ette ka suuri muudatusi, millele oli vaja kiiresti reageerida ning kohaneda.

2.1. Sakala 3 teatrimaja

Pika ajalooga Sakala 3 teatrimaja (algselt oli hoone aadress Sakala 35) asub Eesti kaitseministeeriumi hoonekompleksis. Hoone ehitati algselt Ohvitseride Keskkogu jaoks tollase Väike-Pärnu maantee ja Kaupmehe tänava nurgale, kus enne seda asusid puust ühe- ja kahekorruselised elumajad. Ehitamist alustati 1939. aasta kevadel arhitekt Edgar Johan Kuusiku projekti järgi, ehitus peatati pärast 1940. aastat. Hoonekompleks sai lõplikult valmis alles 1947. aastal, Töötava Rahva Kultuurihoone nime all. 1998. aastal asutasid Kultuuriministeerium, Tallinna linn ja SEB pank Sihtasutuse Vanalinna Teatrimaja. Sihtasutuse loomise ajendiks oli pakkuda 20 aastat tegutsenud teatrile Vanalinnastuudio tegutsemiseks oma hoone. Alguses plaaniti ehitada teatrile oma maja Vanalinna, ent aasta pärast pakuti Vanalinnastuudiole kasutamiseks Sakala tänava hoonet. SA Vanalinna Teatrimaja sai Sakala 3 kinnistu haldajaks. 2013. aastal sõlmis SA Vanalinna Teatrimaja pikaajalise ruumide tasuta kasutamise lepingu SA-ga Teater NO99. 2019. aastal lõpetati leping SA-ga Teater NO99 ja hoone kasutajaks jäi SA Vanalinna Teatrimaja. Juunis 2020 sai SA Vanalinna Teatrimaja uueks nimeks SA Sakala Teatrimaja. Sihtasutuse eesmärk on rentida ruume etenduskunstide vallas tegutsejatele. (Sakala 3, *s.a.*)
Sakala 3 Teatrimaja ning varasemalt SA Vanalinna Teatrimaja põhieesmärgiks on Eesti teatrikunsti edendamine ning võimaluste loomine maailma teatrikunsti tutvustamiseks eesti vaatajatele. (SA Sakala teatrimaja põhikiri, 2023)

Sakala 3 Teatrimaja II korrusel asub *black box* tüüpi teatrisaal, millest sai VAT Teatri kodulava alates 2022. aasta algusest kuni Rahvusraamatukogu mitmeaastase rekonstrueerimise lõpuni. (VAT, *s.a.*)

Black box tüüpi saal on 12 meetrit lai ja 21 meetrit sügav. Sellest moodustab lavaruumi 12 m x 12 m, mis on ühtlasi Eesti üks suurimaid *black box* saale. Saalis on 9 m x 10 m tribüün, mis mahutab 164 inimest. *Black box'*i lae all on tehniline rõdu, kust on ligipääs valgussildadele. (Sakala 3, *s.a.*)

Valgusala töö seisukohast lähtuvalt on töötamine valgussildadel mugav - liikumine on võimalik ilma pead ära löömata ning riputuskohti on palju - kuigi on ka kehvemini ligipääsetavamaid kohti sildade vahel. Igal sillal on 20 dimmerkanalit ning 2 otsevoolupesa. Lava põrandal on statsionaarsed torud läbiva valguse riputamiseks ja liigutatavad tornid ning lisaks on dimmerkanalid ka lavaaugus. Kasutatakse nii motoriseeritud kui ka käsitalisid riputiste paigaldamiseks. Valgustehnikat paigutatakse kas töösillalt või vajadusel tõstukiga. Omapära annab saalile valge lagi, mida on valguskujunduse osas vaja arvesse võtta, ning saali 8-meetrine (töörõdudeni) kõrgus, mis on Eesti kontekstis *black box*-tüüpi saale võrreldes pigem kõrge.

2.2. Eeltöö näidendiga

Minu esimene koostöö Helen Rekkoriga oli TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 70. juubeligalal (2022), kus täitsin lavakunstniku rolli seoses oma varasema töökogemusega stsenograafina. Rekkor kutsus mind kunstnikuks ka oma lavastusele "Arm" 2023. a suvel. Sellel hetkel ei olnud veel valmis tekstimaterjali, vaid pigem üleüldine idee - lugu kahest naisest, sugulushingest, kes läbi aastasadade üksteisega kokku põrkavad. Esialgu ei olnud veel kindel, millises ruumis lavastus välja tuuakse - pikalt oli plaanis lavastus luua Paide Muusika- ja Teatrimaja suurde saali. Kui selgus, et lavastus tuleb hoopis VAT teatriga koostöös Sakala 3 teatrimajas, soovisin lavastusele ka valguskujundust luua ning sellest oma lõputöö vormistada. Alustasin tööd VAT teatris 2023. a septembris ning teadsin juba ette, et pean leidma endale TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia BA lõputööks sobiliku lavastuse.

Näidendit lugedes tundsin, et tehes kunstniku ning valguskujundaja tööd, võib töömaht kujuneda liiga suureks, seega kaasasin butafooria erialal õppiva kursusekaaslase Berta Keldri. Kuna Rekkori soov oli algusest peale suurel määral ka video kasutamine, siis varasemale positiivsele koostöökogemusele tuginedes lisandus meeskonda ka Piret Parrest, kes õpib nii minu kui Bertaga samal kursusel videokujunduse eriala. Hiljem selgus, et kogu loominguline meeskond ning näitlejad on Viljandi Kultuuriakadeemia vilistlased.

"Näidendi kirjutamine algas 2023. a suvel Lõuna-Eesti metsas Helen Rekkori, Maarja Tammemägi ja Silva Pijoni võimsa ajutormina, mille tulemuseks oli aukartustäratav pildirida ajaloosündmustest, kus armastamine tähendab alati eluga riskimist. Kokku saadi 22 tegelast, mida mängivad 2 näitlejat." Näidendis põimuvad 13 lugu läbi erinevate ajastute. (KesKus, 2023)

Kuna olin kaasatud meeskonda esialgu kunstnikuna, siis algas minu töö tekstiga mõnevõrra varem, kui see valguskujundajatele tavapärane on. Esialgne versioon oli planeeritud kahe vaatuse ning u 2,5-3 tunni pikkuse eeposena. Üsna kiirelt otsustasime Berta Keldriga ülesanded ära jagada: Kelder tegeleb lavadekoratsiooniga ning mina kostüümide ja rekvisiitidega. VAT teater on pigem väiketeater - kunstnikud peavad ise kavandeid ka teostama, v.a. üksikud erilahendused. Lisaks eelistatakse lavakujundusi, mida suudavad näitlejad ise üles ehitada ning mis on väljasõidu-sõbralikud. Paljud esialgu välja pakutud ideed jäid kõrvale oma keerukuse tõttu, kuid ka lõpplahendus (siinidel liigutatavad paanid) osutus liiga keerukaks, et näitlejad oleksid võimelised seda ise üles seadma.

Selles perioodis (2023. aasta sügisel) püüdsime leida parimat lavakujunduse lahendust ning sain juba varakult mõelda ja kaasa rääkida, millised materjalid oleksid huvitavad ka

valguskujunduse loomise seisukohast. Kavandid võeti vastu 31. oktoobril 2023, millest minu töö oli eelkõige kostüümide ning rekvisiitide kavandid.

Seejärel sain valguskujunduse ideid Capture tarkvara abil katsetada ning selgus, et lavakujundus on valguse kontekstis üpris keerukas ning osade suunade kasutamine on välistatud. Lavakujunduse keerukusest valguskujunduse vaatenurgast räägin pikemalt järgmises peatükis.

Tekstiga töötades alustasin nn "lina" koostamist. "Lina" on tabel, kus on otse tekstist välja kirjutatud järgmine info:

1. lk number - cue number on lk number
2. stseenid
3. lavastaja kommentaarid
4. lavakujundus, kunstniku kommentaar - nt pöördlava jm dekoratsioonidega seonduv
5. valgus tekstis
6. remargis valgus
7. heli tekstis
8. helikujundaja ideed
9. tegelased laval
10. lavatöölised, muud abitöölised
11. kostüümid, kostüümivahetused
12. efektid - nt kui remargis on tekst "müristas" või tegelane kommenteerib tekstis
13. varia
14. valgusdünaamika - kirjeldad pilti, nt vahetuste kiirused

(Vaigur, loengu konspekt, 2020)

Sarnast töömeetodit olen varasemalt kasutanud ka stsenograafina töötades, analüüsides teksti enda töö seisukohast lähtuvalt. "Armu" puhul koostasin töötabelit nii kostüümivahetuste kui ka rekvisiitide liikumise jaoks.

Püüdsin mõelda erinevate ajastute markeerimiseks erinevate teemade peale (näiteks igal ajastul oma värvid), kuid hiljem said nn "teemad" lahendatud videoprojektsiooniga. Iga erinev lugu/ajastu sai oma videolahenduse - mida projitseeriti suurelt kogu dekoratsioonile.

Enne, kui "lina" valmis sain, selgus, et tekst läheb väga suurele ümberstruktureerimisele, mis muutis üldjoontes minu eeltöö üpris kasutuks. Selline otsus võeti vastu eelkõige VAT teatri juhtide soovi tõttu, et lugu peab mahtuma ühte vaatusesse. Jätkus intensiivne periood, kus Helen Rekkor, Pjion, Tammemägi ning Mihkel Seeder formuleerisid teksti ümber. Osa tekstist läks kärpesse ning see mis alles jäi - tõsteti ringi. Osa

tekstist salvestati (helina) ning mängiti stseenide ajal, mis kuuluksid füüsilise teatri žanri. Loo uues struktuuris tekkisid ajahüpped kronoloogias. Kui esimene versioon algas 30 000 a eKr ja liikus lineaarselt kuni kaasajani, siis lõplik versioon ei järgi kronoloogiat. Lavastuse lõpp jäi samaks - tänapäevaks, kuid mõningaid muudatusi tuli ette kuni kontrolletenduseni.

Kaks stseeni (1690. a Eestis ja 529. a eKr Bütsantsis) otsustati filmida ning kasutada videomaterjali lavavahetuste jaoks. Üks võttepäev toimus 2023. detsembris Vabaõhumuuseumis ning teine (Bütsants) VAT teatri ruumides. Üks võttepäev kulus ka lõpustseeni (reivi) videomaterjali loomiseks.

Töötasin tekstiga küll palju, kuid kasu oli sellest eelkõige kunstnikutööd silmas pidades. Sellegipoolest olin esietenduse eelsel prooviperioodil saalis temaatika ning tekstiga juba põhjalikult tuttav, mis oli kindlasti vajalik. Tuleb tõdeda, et enamus valguskujunduse võtetest ja lahendustest tekkisid siiski kohapeal katsetamise käigus. Siin mängib olulist rolli ka videokujunduse suur osakaal - enne saalis lavakujunduse- ja projektsiooni nägemist oli küllaltki raske midagi täpset ette planeerida.

2.3. Valgustehnika valik

Valguskujunduse loomisel on oluline mõelda, milline on lavastuse stiil, meeleolu, milliseid efekte soovitakse kasutada. Lisaks on oluline eelnevalt teada erinevate valgustitüüpide eripärasid, nagu näiteks prožektori võimsus, lai või kitsas kiir, fokuseerimise võimalused, värvid ja liikuvpeade erinevad omadused.

VAT-i valgustehniline inventar on ilmselt tagasihoidlikum kui mõnes riigiteatris, kuid piisav, et end loominguliselt vabalt tunda. Võib öelda, et lavastuses kasutatava tehnika valikul muutis limiteeritud seadmete valik otsustamist lihtsamaks. VAT teatril on osad seadmed statsionaarsed (liikuvpead), mida ilma väga suure vajaduseta ümber ei tõsteta, kuigi see pole ka välistatud.

VAT-i valgustehnika nimekirja kuuluvad Chamsys MQ80 valguspult, Robe 350 Ledbeam liikuvpead (4 tk), ETC S4 profiilid erineva optikaga, PAR64-d, Source Four LED Series 2 Lustr profiilid (2 tk), Clay Paky Aleda liikuvpead (4 tk), Chauvet Ovation cycid (6 tk), MARTIN Rush MH6 liikuvpead, ADJ Ultrabar12-d ning LookSolution Hazer ja Viper NT lavatossu masinad. Lisaks on võimalik kasutada Sakala 3 teatrimaja tehnikat: PAR64-d, Fresnelid ja PC-d (1kW), 2 kW PC-d, Selecon Pacific profiilid (7 tk). Lisaks on rekvisiidina kasutusel 2 akutoitel toruvalgustit - AMARAN T2c RGB.

Valgustehnika valikut mõjutas kõige enam dekoratsioon (vt Joonis 1 ja Joonis 2). Töösillast allpool on truss, mille küljes on keermelatid ning keermelattide küljes on siinid, millele kinnituvad PVC kangast paneelid.

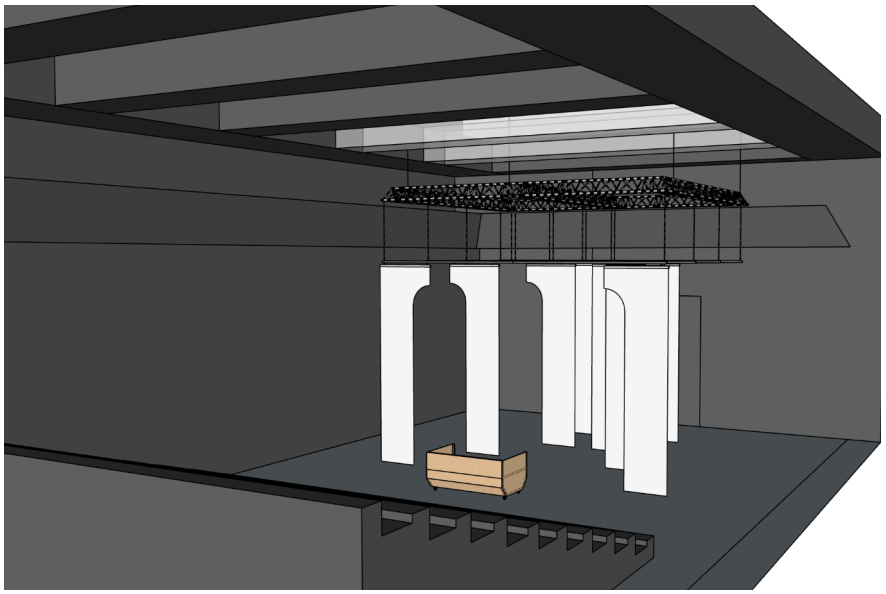

Joonis 1.

Joonis 2. (Foto: Terje Kähr)

Kontra, lagipähe ning lae läbivate suundades tekkisid trussi ning siinide varjud PVC paanidele, mis mõjusid (video-)kujundust häirivalt. Seega oli kohe selge, et tuleb kasutada võimalikult palju läbivaid prožektoreid põrandal. Eestvalguse osas oli keeruline näitleja nägu valgustada nii, et valgus liialt PVC paneelidele ei paistaks ning projektsiooni ära ei kaotaks. Kuna paanid on igas stseenis erinevas asukohas, siis oli vajalik kasutada palju erinevaid liikuvpeade positsioone. Juhendaja Sander Põllu soovitas kontra-suuna jaoks kasutada dekoratsioonistanget, kuhu enamasti riputatakse video-ekraan. Sellisel juhul oli võimalik trussi varju paanidel ja põrandal vältida, kuid siinide varjud jäid siiski alles.

Tutvustan lühidalt valitud seadmeid:
Chamsys MQ80 valguspult on väikese suurusega konsool, mis toetab 48 universumit otse konsoolist ja 4 DMX-porti, mis toetavad RDM-i (ing k. *Remote Device Management*). Valguspuldil on 12-tolline puutetundlik ekraan, mis võimaldab lihtsat juurdepääsu kõikidele MagicQ funktsioonidele, sealhulgas *plot*-aknale, kus saab seadmeid valida. MagicQ MQ80-l on sama tarkvara, mis on olemas kõigil MagicQ-konsoolidel ja kasutab samu *show*-failiformaate, mis võimaldavad ühilduvust kõigi MagicQ-toodete vahel. MagicQ MQ80 saab ühendada võrgu kaudu PC või Maciga, millel töötab tasuta ChamSys MagicVis visualiseerimise tarkvara või MagicHD meediamängija tarkvara.

Valguspuldi sisse ehitatud 4-pordiline Ethernet-kommutaator on kaitstud UPSi poolt, mis tagab nii konsooli kui ka võrgukommutaatori töö ka elektrikatkestuse ajal. (Chamsys *lighting*, *s.a.*)

Robe 350 Ledbeam on liikuvpea, mis kasutab valgusallikana 12 x 40W RGBW (*red, green, blue, white*) multikiipe. Seadme *zoom*-i võimekus on 3,8° – 60° ning valgustugevus 8.200 lm/ 28.200 lx distantsilt 5 m. Värvisegamismeetodina on võimalik kasutada nii RGBW kui CMY (*cyan, magenta, yellow*) meetodit. Seade on küllaltki vaikne (vaiksel režiimil 31 dBA distantsilt 1 m) ning sobib seega hästi teatris kasutamiseks. (Robe, *s.a.*)

Robe 600 Wash liikuvpea kasutab sarnaselt Robe 350 Ledbeamile RGBW LED valgusallikat (37 x 10W multikiipi). Seadme *zoom*-i vahemik on 15° - 60° ning valgustugevus 4.820 lm / 3.340 lx 5 m kauguselt. Seade segustab värve kasutades RGBW-d. (Robe, *s.a.*)

Source Four LED Series 2 Lustr profiil-tüüpi prožektor kasutab rohkem värve kui eelnevalt mainitud Robe seadmed. Kasutasin seadet *direct mode*-s, mis võimaldab kontrollida kõiki 10 parameetrit: värvidest 1 – *Red*, 2 – *Lime*, 3 – *Amber*, 4 – *Green*, 5 – *Cyan*, 6 – *Blue*, 7 – *Indigo* ning 8 – intensiivsus, 9 – *Strobe* 10 – *Fan Control*. Selles *mode'*s ei ole aktiveeritud seadme värvikalibreerimise funktsioon. *Direct mode* kasutab aditiivset värvisegamismeetodit. (ETC Connect, *s.a.*)
Prožektor võimaldab erineva optika kasutamist, lavastuses "Arm" kasutasin 15° - 30° *zoom*-i.

Clay Paky Aleda k10 on *wash*-tüüpi liikuv prožektor, mis kasutab RGBW LED-e (*Light emitting diode*). *Zoom* on 14°-70°. Lavastuses kasutasin neid seadmeid kontra suunas. (ClayPaky, *s.a.*)

Selecon Pacific 14°-35° *zoomspot* on disainitud keskmistele ning suurematele lavadele. Seadme valguskiire laius 14-35 kraadi on tootjate poolt valitud eeskätt ühtlase valguse saavutamiseks. Optikat sisaldav toru on roteeritav ning profiil-prožektoritele tüüpiliselt on ka sellel seadmel 4 nuga valguse piiramiseks. Lisaks on võimalik kasutada standard-suuruses (suurus B) *gobo'*sid ehk kuumakindlast materjalist mustri või pildi väljalõikega kettaid. (Clearlight shows, *s.a.*)

ETC S4 profiilid on teatrites väga levinud valgustid. Võrreldes Selecon Pacific profiilidega

on nad kvaliteetsemad nii valguse intensiivsuse, fokuseerimise täpsuse ning valguslaigu ühtluse poolest. Seadet saab kasutada erineva optikaga: 5º, 10º, 14º, 19º, 26º, 36º, 50º, 70º ja 90º ning erineva *zoom'*iga. Optika toru saab 25º kraadi raadiuses pöörata. Lambi võimsus on 750W. (ETC Connect, *s.a.*)

PAR64 on väga levinud seade nii kontsertidel kui ka teatrimaailmas. PAR tähendab lühendatult "*Parabolic Aluminized Reflector*" ja "64" tähistab lambipirni läbimõõtu kaheksandiktollides. See tähendab, et PAR64 reflektori läbimõõt on umbes 8 tolli / 20 cm. Seadme lampe saab vahetada vastavalt avanemisnurga vajadusele: CP60 – avanemisnurk 12º, CP61 – avanemisnurk 14º, CP62 – avanemisnurk 24º, EXG – avanemisnurk 50º, CP95 – avanemisnurk 70º. Lambi võimsus on 1kW. (Osram, *s.a.*)

Selecon PC (1kW) nimetus tuleneb läätse tüübist - *plano convex,* mis on sileda pealispinnaga lääts. Selecon on seadme tootja. Prožektori valgusvihku saab kitsendada ja laiendada 5º-50º ning valgust saab piirata klappide abil. Seadmele on võimalik lisada filtriraamiga filtreid. (Lighting Lab, *s.a.*)

2kW Selecon Arena PC on võimsam versioon 1kW PC-st, valguskiire nurgaga 4.5° kuni 60° ning seade kaalub u 10 kg. Sarnaselt 1kW PC-le saab ka sellele prožektorile lisada valgust piiravaid klappe ning filtriraami. *Plano convex* lääts hajutab valgust vähem kui *fresnel*-lääts. Fresnel on lääts, mille ääred on radiaalselt sakilised (vt Joonis 3). Fresnel tekitab hajusamat valguslaiku, mis on pehmema äärega kui PC puhul. (Light moves, *s.a.*)

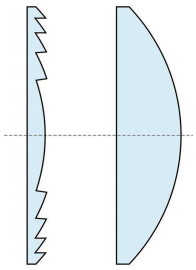

Joonis 3.

LookSolution Hazer Unique 2.1 on levinud lavatossumasin võimsusega 1500W. Masin on töövalmis peale 1-minutilist soojenemisaega ning kasutab kahte kanalit - *fan* ja pump.

Teisisõnu õhuvoolu intensiivsus ja vedeliku-pumba intensiivsus. *Hazer'*it kasutatakse ühtlase hajusa, läbipaistva udu tekitamiseks lavale. (LookSolutions, *s.a.*)

Viper NT on lavatossumasin, mis tekitab kiirelt läbipaistmatu tossupilve, seadme võimsus on 1300W. Viper'i töölepanekul on soojenemisaeg u 7 minutit. Sarnaselt *hazer'*ile on ka Viper'il *fan* (ventilaator) ja pump tossu reguleerimiseks. (*ibid.*)

AMARAN T2c RGB on akuga töötav 40 cm pikkune toruvalgusti, mis on eelkõige mõeldud video ja fotograafiaga seotud tööks. Seadet saab kontrollida tootjapoolse *app*'iga, kasutades *wifi'*t, spetsiaalset USB-C-DMX adapterit või iseseisvalt. Seadmel on valikus 15 efekti, 46 eelprogrammeeritud värvi, HSI (*hue, saturation, intensity*) täielikult kontrollitav, eraldi kontrollitav magenta-roheline skaala ning valgustemperatuur (CCT) 2500K kuni 7500K. Maksimaalne valgustugevus on 475 lx distantsilt 1 m (5600K). (Mediagear, *s.a.*)

2.4. Lavaproovid ja valguskujunduse valmimine

Lavastuse “Arm” lavaproovid algasid täpselt kaks nädalat enne 18. jaanuaril 2024 toimunud esietendust, selle perioodi sisse jäid kaks “Fausti” etendust. Seega pidin poolelioleva kujunduse esietenduse eelsel perioodil fikseerima ning taastama. Proovides osalesin ka enne lavaproove, kuid valguskujunduse loomise osas ei leia, et oleksin proovisaalis väga palju ideid saanud. Enne lavaproove oli igal juhul selge, et tegemist on fantaasiarohke visuaalile keskenduva lavastusega, mis kasutab lisaks sõnateatrile ka füüsilise teatri elemente. Seega valguskujundust luues ei olnud otseselt vajalik tegeleda realismiga.

Olles selleks hetkeks juba 4 kuud igapäevaselt Sakala 3 teatrimaja suures saalis töötanud, olid saali tehnilised võimalused minu jaoks küllaltki tuttavad, kuid mõtlesin uuesti teadlikult läbi erinevad võimalikud valgussuunad. Kui lavadekoratsioon oli üles ehitatud, sain lõplikult aru, kuidas peaks valgusteid paigutama. Valguskujunduse loomiseks kasutasin VAT teatri Chamsys MQ80 valguspulti, millega olen kokku puutunud ka TÜ VKA õpingute ajal, kuid kujunduse loomise käigus õppisin palju juurde. Prožektorite osas otsustasin kasutada võimalikult palju profiilprožektoreid - et oleks võimalik vältida valguse langemist liigutatavate paneelide peale.

Valgustid paigutasin korrapäraselt ja võrdselt mõlemale poole, mõningad esialgu riputatud seadmed ei leidnud üheski valguspildis kasutust ning jäid lõpuks välja. “Arm” kujunduse loomisel tekitasin endale võimalusi kasutada suundi, mis kokkuvõttes vajalikuks ei osutunud. Esialgu rohkemate seadmete kasutamine hoidis ära ka liigse ajakulu, mida oleks proovi ajal seadmete riputamine tekitanud. Lavaproovide ajal tegutsesin iseseisvalt. Paaril korral pöördusin oma juhendaja poole seoses spetsiifiliste küsimustega puldiga töötamise osas. Põllu ei saanud kahjuks esietenduse eelselt proovides kohal viibida, kuid vastas kiirelt ning arusaadavalt tehnilistele küsimustele. Töötasin küllaltki palju ka videot kasutades - s.t filmisin proovi ning peale proovi sain rahulikumas tempos valguspilte programmeerida. Kuna olin ka kostüümikunstniku ja rekvisiitori rollis, siis pidin lisaks nende valdkondadega seonduvaid probleeme lahendama. Õnneks tuli poole prooviprotsessi ajal appi VAT teatri lavastusala juht, kes kostüümi- ning rekvisiitidega seotud probleemid enda peale võttis. Nii kostüümide kui ka rekvisiitide osas oli palju erilahendusi, mis pidevalt tähelepanu vajasid. Lavaproovide käigus läks mitmeid asju, mis varem tekstis kirjas olid, ka kärpesse.

Sisuliselt oli minu jaoks tööprotsess pigem keerukas ning proovilepanev. Raskusastet tõstis asjaolu, et iga erinev stseen oli sisuliselt eri ajastul ning erineva iseloomuga, samuti tuli leida tasakaal projektsiooniga. Kogu etenduse vältel on vaid üksikud hetked, kus paanidele ei

ole midagi projitseeritud. Lavaproovides kuulsin esimest korda helikujundust ning hakkasin tajuma, kuidas nii video, heli kui ka valgus üksteist mõjutavad ning moodustavad teatud kooskõla ja terviku, mis kindlasti ongi iga lavastuse puhul üks eesmärkidest.

2.5. Lavastuse erinevad osad

Näidendi esialgne versioon nägi ette, et lavastus on kahes vaatuses ning u 14 osaks jaotatud. Lõplikus versioonis jõuti sisuliselt sama tiheda, kuid kestuselt lühema lahenduseni. Lavastuse "Arm" viimane variant koosneb seitsmest osast, mis omakorda sisaldavad ajalisi hüppeid mõnda teise reaalsusesse. Kirjeldan järgnevalt, kuidas erinevate osade valguslahendusteni jõudsin.

2.5.1. Pulm

Publiku sissetuleku ajal on kasutusel vaid publikuvalgus ning helikujunduses vihmametsa linnulaul. Etendus algab *blackout*'iga, seejärel valgustab lava projektsioon, millele mõne sekundi möödudes lisandub soe kontra ja külgvalgus. Iga osa alguses on projektsioon paanidel, kus on märgitud sündmuse aeg ja koht.

Esimene osa kirjeldab kahe inimlooma kohtumist ning üksteise hingelist äratundmist eelajaloolisel perioodil. Stseen on lahendatud füüsilise teatri vormis. Kaks karusnahkadega kaetud tegelast hakkavad justkui rituaalset pulmatantsu tantsima, kuni tundmatu ürgaegne koletis neid lahutab.

Selle osa puhul oli sisulisi muutusi mitu korda, sest mul tekkisid juba varakult küsimused seoses kostüümidega - tekstis pidi tegevus toimuma savannis või kusagil soojas kliimas, kuid oli kirjeldatud, et tegelased on kaks karusnahkadesse mässitud inimest, mis oli minu jaoks vastuoluline. Kuni lavaproovideni oli plaan asetada tegelased kusagile põhjamaisesse kliimasse, mis minu jaoks seondub pigem külmemate/siniste värvidega, mida toetas videokujunduses lumesadu. Katsetamise käigus jõudsime lahenduseni, kus videokujunduses on metsamotiivi abil loodud kaleidoskoobi efekt. Toetusin valguse osas videos domineerivatele värvidele - pruunid toonid. Niisiis osutus sobilikuks filtrita soe PAR64 ja profiilide valgus (vt Joonis 4).

Meeleolu ja olustiku loomisele aitas kaasa lavatossu kasutamine, kuid läbimõtlemist ning -proovimist vajas täpne tossu kogus ja ajastus. Lasin tossu (nii *hazer*'i kui ka *viper*'iga)

blackout'i ajal ja piisavalt vähe, et näitlejad päris ära ei kaoks ning loo pealkiri projektsioonis näha oleks.

Joonis 4. (Foto: Gabriela Urm)

2.5.2. Hukk

Kui "Pulm" kestab ajaliselt alla 4 minuti, siis "Hukk" oluliselt kauem - 20 minutit ning vahelduvad kaks lugu: 17. sajandi laevahukk keset ookeani ning 19. sajandi alguse Eestis aset leidev aadliku ning talutütre armastuslugu, mida näeme täielikult videona. Laevahuku loos saab publik vihje, kuidas kõik järgnevad lood üksteisega seotud on. Üks merehädaline paneb teisele peale needuse, et too kõik inimpõlved ning järgmised elud peaks kannatama.

Üleminek "Pulmast" "Hukku" on läbi *blackout'*i, et varjata kostüümide vahetust ning muuta tehniliselt ja visuaalselt puhtaks paadi lükkamine lavale. Valguskujunduses kasutasin efekte, mis iseloomustavad tormist merd. Vilgutasin valgega, kasutades selleks Robe 600 *wash'*e, kui helis oli müristamine ning üldiselt oli lava värvitud siniseks (vt Joonis 5). Stseen algab "päikesetõusuga", seega sinise kontra taustal on näitlejad välja valgustatud oranžika tooniga otse ülevalt alla, mida toetab 2kW PC-tüüpi prožektori filtreerimata eestvalgus, et näitlejate näod näha oleks. 19. saj Eesti loo vaatamise ajal on lava pimendatud (vt Joonis 6).

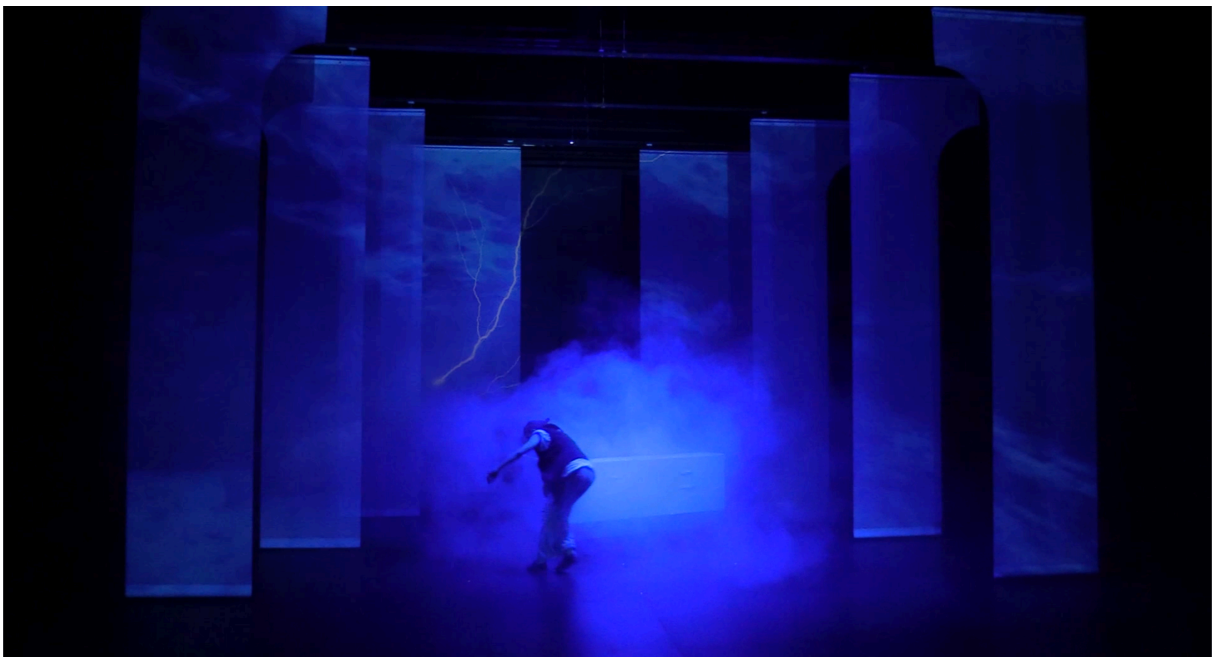

Joonis 5. (Foto: Terje Kähr)

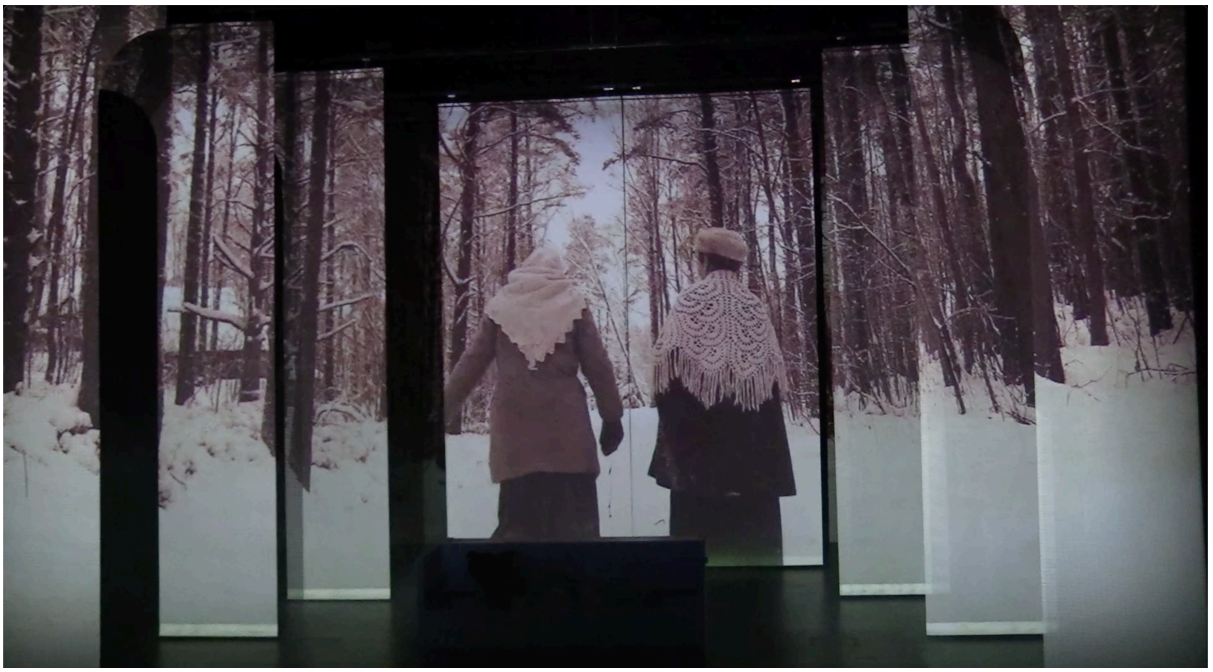

Joonis 6. (Foto: Terje Kähr)

2.5.3. Süüd

"Süüd" peatükki on seotud kokku kaks lugu, millest mõlemad lõppevad enesetapuga. Esimesena toimub tegevus Itaalia kloostris aastal 1400. Loo teksti kuuleme ainult helis ning näitlejatel on tantsuline liikumisskeem. Seejuures nad ei korda liikumises mingit kindlat mustrit. Kuna see osa võis olla sarnaselt "Pulmale" pigem hämar, siis püüdsin esialgu olukorda lahendada ühe efektiga - juhuslik läbivate *dimmer chase* efekt, mis tähendab seda, et läbivad profiilid süttivad ja kustuvad juhuslikus järjekorras. See variant ei toiminud ning oli vaja, et valgusmuutused järgiksid ikkagi näitlejate liikumist. Selle osa programmeerimisel oli palju abi proovivideost. Kaalusin *timecode*-i kasutamist, kuna liikumisskeem on sünkroonis helifailiga, kuid ma polnud varem *timecode*-i funktsiooni kasutanud, seega ajapuudusel jätsin selle võimaluse proovimata. Niisiis on valgusmuuted ikkagi manuaalsed ning märksõnade järgi.

"Süüd" teine osa toimub 1987. a Poolas ning tegemist on kahe armastaja tüliga enne suurt kontserti. Inspiratsiooni sain kindlasti 1980. aastate pop-kontsertidest ja kasutasin meeleolu loomiseks lavatossu ning PAR64 kontras. Valgustina töötas ka grimmipeegel. Kolmandas osas "Süüst" on nunnaklooster ja 1980. aastate Poola koos, kuid enesetappu sooritav nunn on kujutatud justkui kummitusena minevikust. Antakse mõista, et popstaar on sama "hing", kes hukkunud Itaalia nunn. Selles stseenis kujutatakse teleintervjuud ning televisioonile kohaselt kasutasin külma eestvalgust, mis on fokusseeritud intervjueeritava näkku (vt Joonis 7).

Joonis 7. (Foto: Gabriela Urm)

2.5.4. Sõda

Nii nagu eelnev episood, koosneb ka “Sõda” kahest vahelduvast ajastust: juutide koonduslaager Saksamaal 1940. aastal ja Soome 1918. aastal. Saksamaa stseenis toimub tegevus kabinetis. Siin kasutasin kahte kontra suunas teravas fookuses profiile, mille lõikasin nelinurkseks. Need valgusvihud tekitasid dekoratsioonile justkui akna motiivi, mis sobis hästi kokku projitseeritud vihmapiiskadega (vt Joonis 8). Kui lava ja näitlejad valmis, lisandub eestvalgus, mille jaoks kasutan nii liikuvpäid (Robe 350 Ledbeam’id) kui ka 2kW PC-tüüpi prožektoreid.

Joonis 8. (Foto: Terje Kähr)

Lavaproovide käigus leiti koos liikumisjuhi Raho Aardlaga näitlejate jaoks võti, kuidas lahendada Soome 1918. a sõjastseeni - lisati realistliku laadi kõrvale mänguline “unenäomaailm”. Seega väga kiirete muutustega vaheldusid nn. kaevikustseenid ja meenutused tegelaste minevikust. Siinkohal ammutasin inspiratsiooni Soome lipu värvidest (kontras valge ja sinine) ning näitlejad asusid laval täpselt ühes punktis - seega oli lihtne tekitada eestvalgusega *spot*. Stseenile andis dünaamilisust juurde kontra suunas asuvad liikuvad *beam’*id (s.t. kitsa kiirega liikuvpead), mis liikusid kahe positsiooni vahel. Selleks, et vältida efektide tõttu paanide väljavalgustamist ja sellega projektsiooni segamist, pidin salvestama küllaltki palju erinevaid positsioone. Videokujunduses kasutas Parrest virmaliste motiivi. Unenäoliste meenutuste ajal kasutasid näitlejad liikumiseks kogu lava, üksteist taga

ajades. Toetusin valguse värvi valikul videos kasutuses olevale - roosad ja kollased pilved, kuid ei dubleerinud täpselt samu toone, vaid pigem kollast komplementeerivat magentat. Sõjastseenis oli põhjendatud lavatossu kasutamine - hoidsin pidevalt töös *hazer*'it ning helis suuremate plahvatustega koos ka *viper*'it. Viimane tekitab kiiresti intensiivsema tossupilve. Stseen lõpeb püssilasu ning *blackout*'iga.

2.5.5. Pere

Üleminek järgmisesse stseeni toimub täielikult pimendatud laval, kuid projektsiooni valguses. Video vahendusel näeme lugu Bütsantsist aastal 529. Bütsantsi lugu on paaris looga 2017. a Eestis, Tartus - tegevuse asukohaks elutuba ning tudengite õppetegevus. Tegevus laval on koondatud vasakule äärde, kuhu suunasin eestvalguse nii 2kW PC-tüüpi prožektoreid kasutades kui ka Robe 350 Ledbeam liikuvpeadega. Video vaheldub paaril korral etendustegevusega ning video vaatamise hetkedel kasutasin Robe wash 600-ga loodud vähese intensiivsusega murtud rohelist tooni näitlejate lagipähe suunal valgustamiseks. Värvi valisin tuginedes vastandvärvide teooriale - Tammemäe ja Pijoni kostüümides kasutasin roosasid toone.

2.5.6. Ravi

"Ravi" kooseb kahest ajastust: 1955. a Inglismaa ning 1511. a Šveits. Selle stseeni osas oli mul kõige enam raskusi hea valguslahenduse leidmisega. Dekoratsiooni paanid paiknesid ebakorrapäraselt ning neid ka liigutati stseeni käigus, mis muutis keerukamaks näitlejate väljavalgustamise. "Šveits" oli näitlejate liikumise poolest staatiline ning "Inglismaa" sisaldas näitlejate pidevat liikumist paanide vahel. "Ravi" jooksul pidi jõudma kogu lavastus kulminatsiooni tipp-punkti.

Kui eelnevate lavastuse osade valguskujunduse loomes lähtusin sageli projektsiooni loodud ruumist ja iseloomust, siis selle osa puhul ei leidnud videokujundusest enda jaoks head motiivi. Lõpuks sidusin enda jaoks valgusmuuted helikujundusega - "Inglismaa" osas tantsivad tegelased valssi, mis vaheldub nn. šokiteraapia episoodidega, mis on lahendatud samuti füüsilise teatri vahendite kaudu. Valsi osades kasutasin ruumi loomiseks Robe 600 *wash*'e ning Robe 350 Ledbeam-e näitlejavalguseks. Selle asemel, et näitejate tantsu pidevalt valgusega jälgida, kasutasin erinevaid Robe 350 Ledbeam seadmeid vastavalt sellele, mis

punktis näitlejad hetkeks peatusid. Šokiteraapia episoodides kasutasin rohkelt lavatossu ning strobo-efekte.

"Ravi" teine pool ehk "Šveits" oli vastukaaluks väga minimalistlik, mis oli võimalik tänu misantseeni staatilisusele. Kuna sisuliselt toimus tegevus vangikongis, siis tekitasin lavapõrandale kontra suunast profiil-prožektoriga nelinurga. Atmosfääri loomiseks kasutasin Robe 600 *wash'*i ja rohelist tooni, mille valisin teksti sisuga seonduvalt - üht tegelast süüdistatakse nõidumises, mis mulle seondub rohelise värviga. Mõlema näitleja eestvalguse jaoks kasutasin Robe 350 Ledbeam-e.

Selleks, et valguskujundus jõuaks kulminatsiooni hetkeni korreleeruvalt heli ja näitlejate tegevusega, kasutasin liikuvpeade positsioonide, fookuse ning *shutter*'i efekte, mida helikujunduse kasvades järk-järgult lisasin. Stseeni lõpus keerutavad näitlejad keset lava kuni lõpuks eri suundades laiali lendavad ning lava pimeneb *blackout*'ini. Pimedas ruumis on kuulda veel valju heli, mis ilma pausita läheb üle elektrooniliseks tantsumuusikaks.

2.5.7. Püha

"Püha" on stseen, kus "Pere" tegelased ööklubis aastaid hiljem kohtuvad ning lõpuks üksteist leiavad. Eeltöös tekstiga olin planeerinud selle osa jaoks kasutada UV-valgust ning palju liikuvpeade efekte, kuid lõpuks pidin oma ideed päris palju muutma, et videokujundust näha oleks. Eelnevalt filmitud videokujunduses oli kujutatud kõiki lavastuse tegelasi, kes tantsides üksteisega kohtuvad. Et lavastuse idee sugulushingede kokkusaamisest kindlasti välja tuleks, oli lavastaja jaoks väga oluline, et valgus videokujundusega siin ei võistleks. Sellel põhjusel ei saanud ma ka UV-valgust kasutada, kuna see pani valged PVC-kangast paanid helendama. Kuigi esialgu soovisin kasutada klubistseenis rohkelt lavatossu, kus tegelased üksteist leiavad, siis ka see segas video nägemist ning jäi ära.

3. Eneseanalüüs

“Valguskunstniku tööd võib määratleda kui valguse kasutamist nähtavuse, loomulikkuse, kompositsiooni ja meeleolu loomiseks.“ (McCandless, lk 4, 1964) Valguskujundust luues mõtlesin erinevate valguskujunduse ülesannete peale, mida TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia valgusala õppejõud Margus Vaigur on nimetanud: nähtavuse reguleerimine, aja ja koha edasiandmine, lavapildi värvimine, ruumi vormimine ning vaataja fookuse juhtimine, kompositsioon, valgusmuudete rütmistamine ning esteetika rõhutamine. (Vaigur, 2020). Lisaks nendele ülesannetele analüüsin oma ettevalmistavat tööd ning koostööd lavastusmeeskonnaga.

Lavastuse “Arm” eeltöö algas näidendi lugemisest ja “lina” koostamisest. Olles kaasas ka lavakujunduse loomise protsessis, mõtlesin varakult, milliseid omadusi võiks lavakujundusel olla, mida saaks valguskujunduses hästi ära kasutada. Pean tõdema, et tegelikkuses ei osanud ma ette näha probleeme, mida töörõdudest allpool rippuv truss tekitama hakkas. Tasub mainimist, et lavakujunduse algne versioon oli liigutatavate siinide kinnitamine otse töörõdude külge. See ei olnud võimalik, kuna sellisel juhul polnud enam näitlejatel võimalik paane mugavalt liigutada - materjal oleks olnud liiga pikk. Samuti oleks olnud välistatud ka lavastusega väljasõitudele minek.

“Armu” valguskujunduse loomisel seadsin endale eesmärkideks varasemalt õpitu igakülgse praktiseerimise - valguse erinevate omaduste ning funktsioonide igakülgse kasutamise. Valguskunstnik S. McCandless mainib oma teoses “A Syllabus of Stage Lighting” (1964) nelja valguskujunduse funktsiooni: nähtavus, loomulikkus, kompositsioon ning meeleolu. Valguse omadustena nimetab ta valguse intensiivsust, värvi, liikumist. Need mõisted on TÜ VKA õpingute jooksul palju tähelepanu saanud ning on otseselt seotud ka erialaõppejõu Margus Vaiguri tähelepanekutega ja loengutes räägituga.

Leian, et selle projekti puhul oli eeltöö tekstiga valguskujunduse seisukohast veidi kasutu, kuna lavaproovidesse jõudes oli tekst läbinud väga suuri muutusi. Samas töö tekstiga andis arusaama lavastuse esteetikast ning stiilist. Olles eelnevalt tuttav lavastaja Helen Rekkori käekirjaga, siis ka selle lavastuse puhul eeldasin, et tegeleme visuaalse teatriga. Olen varasemalt TÜ VKA üliõpilastöid tehes täheldanud, et koosloome-meetod võib valguskunstniku jaoks olla problemaatiline, kuna see võib tähendada etendajate ja lavastaja poolt pidevat katsetamist ja muutusi. “Armu” puhul leian, et lavaproovidesse jõudes säilis

siiski meeskonnasisene hierarhia ning lavastaja otsustas, millised valguse, video- või helikujunduse pakkumised sobivad ja millised mitte. Pean hierarhilist töömeetodit terviku tekkimise huvides efektiivsemaks, kuid võib-olla sõltub see suurel määral meeskonnaliikmete omavahelisest dünaamikast ja sobivusest.

Töötasin valguskujundust luues suures osas intuitiivselt, seega kuigi mõtlesin valguse intensiivsuse, värvide, suundade ja efektide peale, ei olnud mul kindlat fikseeritud meetodit või süsteemi, millest kujundust luues lähtusin. Pigem tunnen, et kujundust luues oli abiks varasem teatri valgustehnilise töö kogemus, erinevad nähtud lavastused ning kindlasti ka värviteooria tundmine. Kõige üldisemalt võib öelda, et valguspilte tehes mõtlesin meeleolule ning näitlejavalgusele. Kujundust luues töötasin valguspuldis, mis asus publiku viimasest reast veidi kõrgemal, tehnikute ruumis. Tunnen, et oleksin võinud kujunduse loomise perioodiks valguspuldi ka saali viia, et tunnetus oleks täpsem. Teen sellise järelduse, kuna lavastaja soovis mitmel korral valguse intensiivsusi vähendada. Intensiivsuse tunnetust mõjutavad ka valguspuldi ning teiste ekraanide heledus, mis tööd segavad. Aeg-ajalt liikusin siiski saali, et erinevatest istekohtadest lava vaadata.

Lavastus “Arm” on minu varasemate projektidega võrreldes tehniliselt kõige keerukam. Jättes mainimata erinevad TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia etenduskunstide osakonnaga tehtud (valguse osas minimalistlikud) lühiformaadid ja TÜ VKA “MADE” sarja kontserdid, on see minu kolmas iseseisvalt loodud valguskujundus. Eelnevad kogemused on 2017. a Ingo Normeti lavastatud monolavastus “Mees, kes ei mahu kivile” (Tallinna Kammerteatris, peaosas Kristjan Sarv) ning 2023. a Anumai Raska kaasaegse tantsu soololavastus “Parasiidiaed” (Von Krahli Salong). Nende lavastuse valguskujunduse loomiseks kasutasin ETC valguspulti.

“Arm” sisaldas endas tihedat koostööd lisaks lavastajale ka kogu tehnilise tiimiga: videokunstnik Piret Parresti, kunstnik Berta Keldri ning helikujundaja Villem Rootaluga. Lavastaja Helen Rekkoril oli kindel visioon lavastuse visuaali osas, mis ei ole kõigi lavastajate puhul nii. Pigem olen kokku puutunud protsessidega, kus lavastaja sekkub minimaalselt valgus- ja videokujundaja töösse. Lisaks olen rohkem näinud lavastusprotsesse, kus videokujundus luuakse enne lavaproove ning lavaproovides tehakse pigem väikseid muudatusi. “Armu” puhul ei olnud kogu videomaterjali eelnevalt valmis tegemine võimalik, v.a videos kujutatud lavastuse osad “Bütsants” ja “Albu, Eesti 19. sajandil”.

Tundsin, et Rekkor tegi meeskonda valides riskantse otsuse kaasata tudengid nii video-, valgus- kui ka lavakunstniku rollidesse. Kuigi ma ei arva, et lõpptulemus oleks meeskonna oskuste pärast kannatanud, siis tööprotsess oli mõnevõrra aeglasem ning

stressirohkem - seda ütlen eelkõige enda seisukohast lähtudes ning tunnistades, et minu oskused Chamsys MQ puldiga töötades ei olnud nii head, kui arvasin. Lavastusprotsessis osales TalTech'i personalijuhtimise magistrant Paula Palmiste, kes uurib oma magistritöös sünergia tekkimist erateatri loomingulises meeskonnas. Palmiste viis peale esietendust loomingulise meeskonnaga (ilma lavastajata) läbi ühise intervjuu uurides, kuidas end töö käigus tundsime ja kas "sünergia" tekkis või mitte. Intervjuust selgus, et protsess oli pingeline ja raske ka teiste jaoks.

Igal juhul oli töö selle lavastusega minu jaoks väga arendav. Leian, et kuigi üldjoontes jäin "Armu" valguskujundusega rahule, siis on väikseid detaile, mida tahaksin lihvida. Eelkõige pean silmas üleminekuid efektirohketele stseenidele. Tagantjärele oma mõtteprotsessi analüüsides leian, et jäin võib-olla sageli liiga kinni meeleolu ja ruumi loomisele, kui oleksin võinud rohkem tegeleda näitlejavalgusega.

Kokkuvõte

Antud loov-praktiline lõputöö pealkirjaga “Valguskujunduse loomine VAT teatri lavastusele “Arm”” on 4-aastase rakendusliku kõrghariduse omandamise viimane samm. Lavastuse “Arm” autorid on Helen Rekkor, Silva Pijon ning Maarja Tammemägi ning lavastaja rolli täitis Helen Rekkor. “Arm” esietendus Sakala 3 teatrimajas, VAT teatris 18. jaanuaril 2024. Lavastus on ühes vaatuses ning kestab 1 tund ja 40 minutit.

Jagasin töö kirjaliku osa kolmeks peatükiks. Esimene peatükk on lavastuse kirjeldus, mis tutvustab lavastuse sisu. “Arm” aitab käsitleda abieluvõrdsust kui võimalust kasvada mõistvamaks ja inimõigusi toetavaks ühiskonnaks. Läbi erinevate ajastute kerkivad lavastuses esile armastuslood, mis kannavad universaalset sõnumit inimeste omavahelistest suhetest soost sõltumata.

Teine peatükk kirjeldab lavastuse valguskujunduse loomist alates eeltööst tekstiga kuni peaproovide lõpuni. Alapeatükkides kirjeldan Sakala 3 teatrimaja *black box*-tüüpi suurt saali ning hoone ajalugu, eeltööd näidendiga, tehnikavalikut, valguskujunduse loomist ning lavastuse erinevaid osasid. Tehnika valikut kirjeldavas peatükis tutvustan lühidalt erinevaid seadmeid ning nende tööpõhimõtteid.

Lõputöö viimases sisulises peatükis keskendusin eneseanalüüsile. Lõputöö eesmärk oli analüüsida, kirjeldada ning põhjendada valguskujunduse loomist ning töö käigus tehtud valikuid ning teha tähelepanekuid enda oskuste arendamise osas. Eneseanalüüsi peatükis leian, et TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia õpingute ajal omandatud valgusalased teadmised on olnud väga kasulikud. Teadmiste all pean silmas erinevaid valguskujunduse ülesandeid lavastuse kontekstis: nähtavuse reguleerimine, aja ja koha edasiandmine, lavapildi värvimine, ruumi vormimine, vaataja fookuse juhtimine jmt. Lisaks kirjeldan, kuidas lavadekoratsioon, heli- ja videokujundus mõjutavad valguskujunduse loomet. Aeg-ajalt inspiratsiooni pakkudes, kuid kohati keerukaid olukordi tekitades. Kogesin ka seda, et lisaks valguskujunduse loomise tehnilisele ja loomingulisele aspektile on oluline ka töökeskkonna sotsiaalne külg - lavastusmeeskonnaga hea läbisaamine ning valutult ühiste arusaamadeni jõudmine.

Kasutatud allikad

ClayPaky. (*s.a.*). *A.leda B-EYE K10.* https://www.claypaky.it/products/a-leda-b-eye-k10/

Clearlight. (*s.a.*). *The Pacific Profile Zoomspot.*
https://clearlight.com.au/pacific-profile-zoomspot/

Eesti Lavastajate ja Dramaturgide Liit (2024). *Liikmete nimekiri.*
https://lavastajateliit.ee/ell-nimekiri/liige/helen-rekkor/

Eesti Teatri Agentuur *(s.a.*). *Teatriühendus Mizanzen.*
https://teater.ee/teatriinfo/teatrid/teatriuhendus-misanzen/

ETC. (s.a.). Source Four.
https://www.etcconnect.com/Products/Lighting-Fixtures/Source-Four/Features.aspx

ETC. (*s.a.*). *Source Four LED Series 2.*
https://www.etcconnect.com/Products/Entertainment-Fixtures/Source-Four-LED-Series-2/Features.aspx

KesKus, (7.02.2024). Ükskord me saame kokku… niikuinii! *KesKus.*
http://kes-kus.ee/ukskord-me-saame-kokku-niikuinii/

Kohv, M.-T. (2018, juuni). Persona Grata Helen Rekkor. *Teater. Muusika. Kino.*
https://dea.digar.ee/?a=d&d=AKtmk201806.2.10.1&e=-------et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA----------

Lighting Lab. (*s.a.*). *Selecon PC.* https://www.lightinglab.com.au/product/selecon-1-2-pc/

Look Solutions. (*s.a.*). *Unique 2.1*.
https://www.looksolutions.com/products/unique_2_1/8.html

Look Solutions. (*s.a.*). *Viper NT*. https://www.looksolutions.com/products/viper_nt/8.html

McCandless, S. T. (1964). *A Syllabus of Stage Lighting. Drama Book Specialists.*

Media Gear. (*s.a.*). *Amaran T2c RGB.* https://mediagear.ee/toode/amaran-t2c-rgb-toruvalgusti/

Osram. (*s.a.*). *PAR64.* https://www.osram.com/ecat/PAR64-Halogen%20PAR%20lamps-Halogen%20lamps-Entertainment-Specialty%20Lighting/com/en/GPS01_1044353/

Rekkor, H. (2013). *Devised teatri teoreetiliste seisukohtade rakendamisest praktikas ja näitleja devised teatri mudelis* [BA,Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia]. DSpace. http://hdl.handle.net/10062/37166

Robe. (s.a.). *LEDBeam 350.* https://www.robe.cz/api/robe/pdfs/en/product/4349

Robe. (s.a.). *LEDWash 600.* https://www.robe.cz/api/robe/pdfs/en/product/513

SA Sakala teatrimaja põhikiri. (2023). https://media.voog.com/0000/0047/4134/files/SA_Sakala_Teatrimaja_pohikiri_0.pdf

Sakala 3. *(s.a.*). https://sakala3.ee/et

Sakala 3. (*s.a.*). *Saalid*. https://sakala3.ee/saalid/black-box

VAT *(s.a.*). *ARM* https://vatteater.ee/lavastused/arm/

VAT. (s.a.). *Mängukohad*. https://vatteater.ee/mangukohad/

4. Lisad

4.1. Plot ehk paigutusplaan

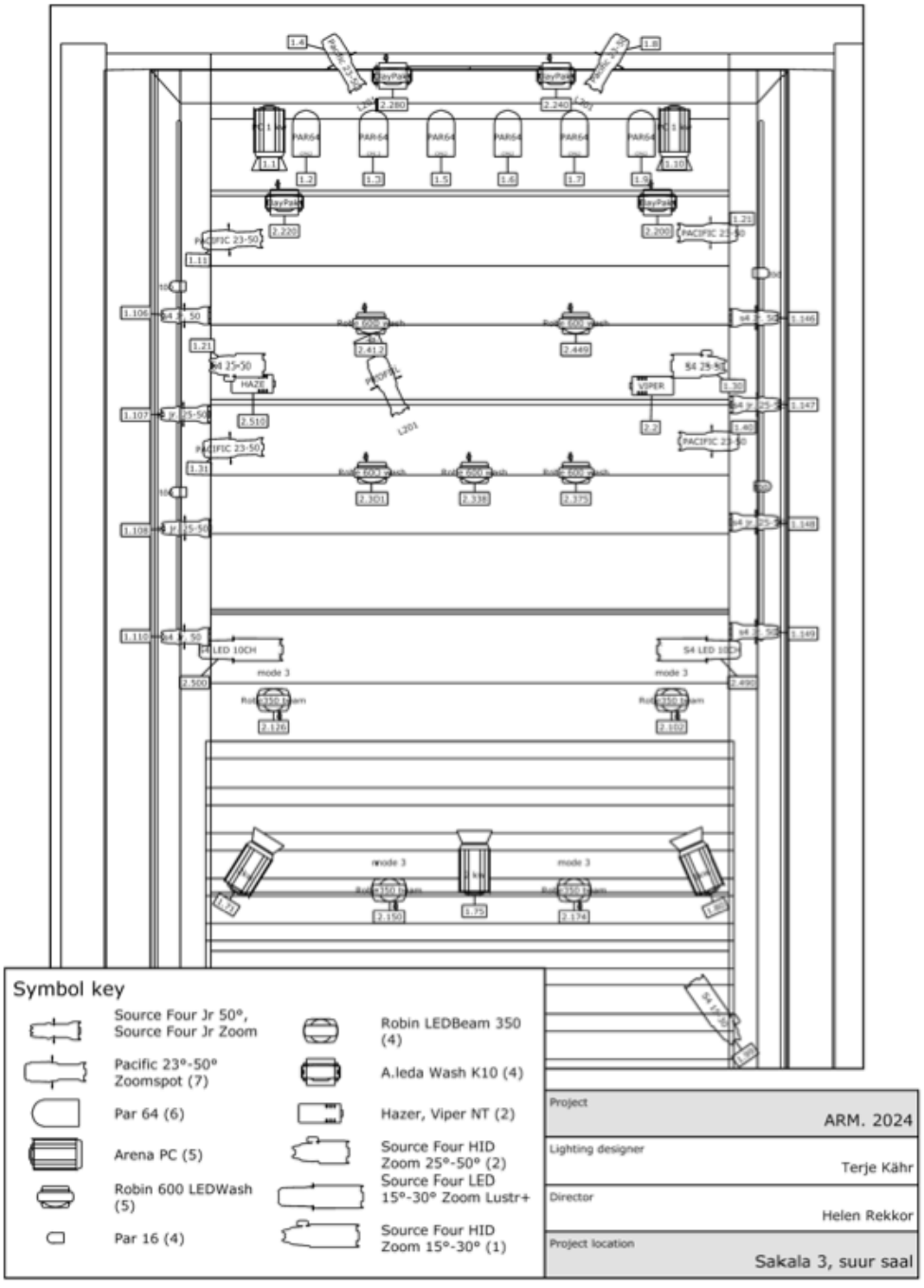

4.2. Suunanimekiri

VAT teatri valgustehniline dokumentatsioon näeb ette, et valgustite suunad pildistatakse üles ning riputuskohale kleebitakse silt, kus on lavastuse ja seadme nimi ning dimmerkanal või aadress. Seega kirjaliku suunanimekirja asemel lisan fotod suundadest.

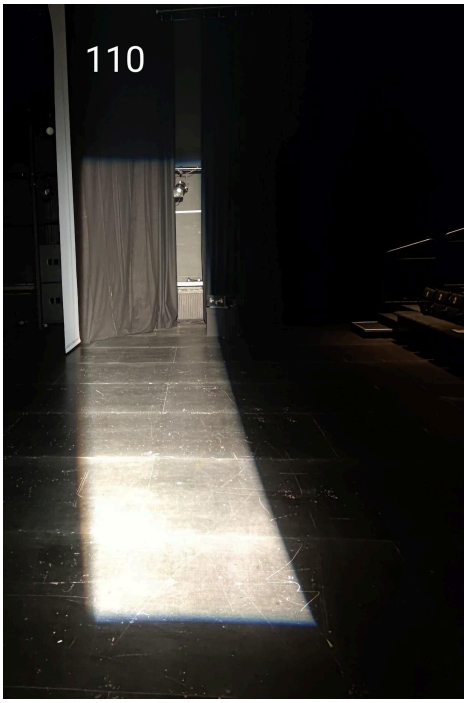

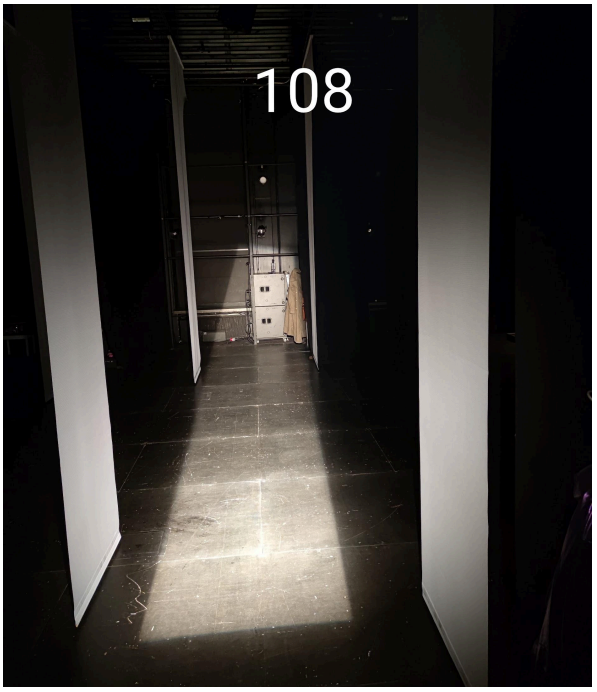

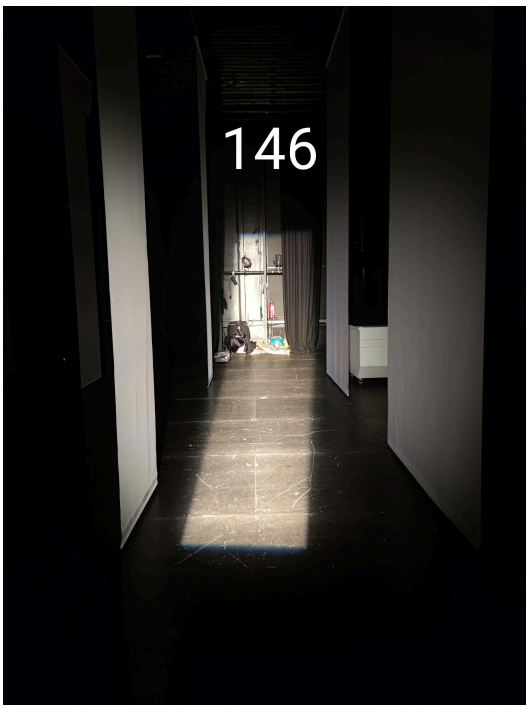
146

147

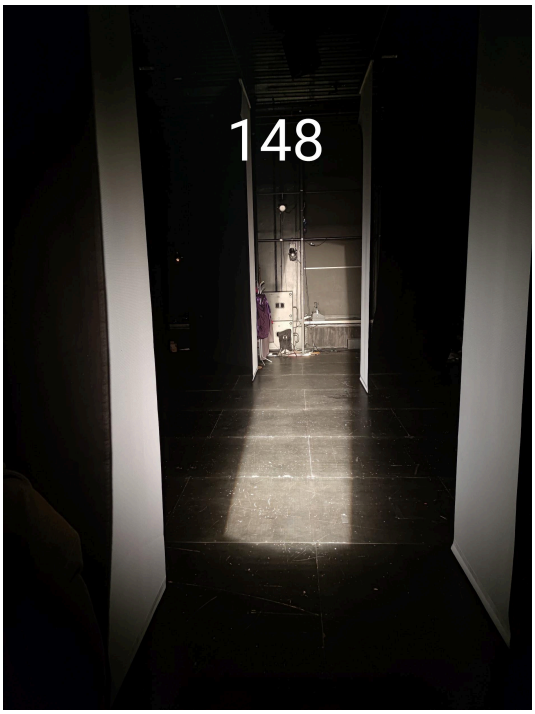
148

149

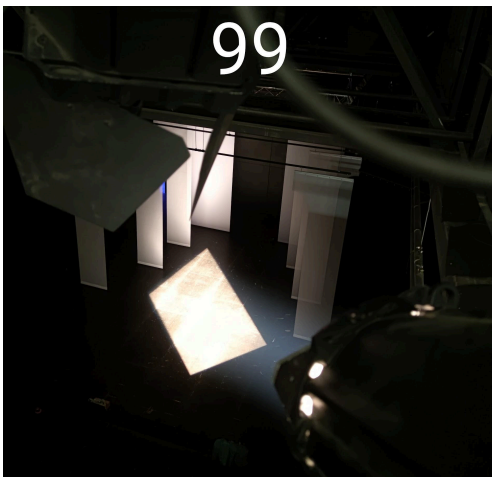
99

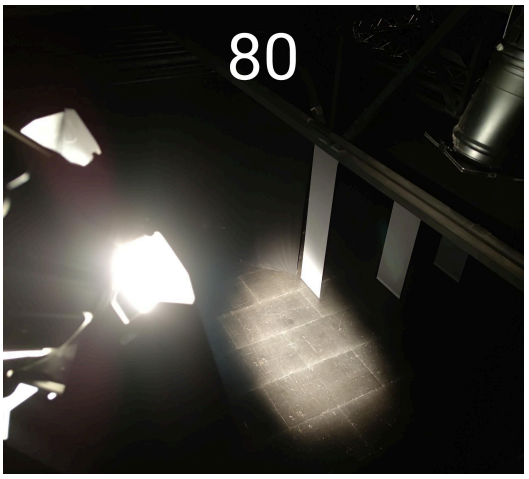
80

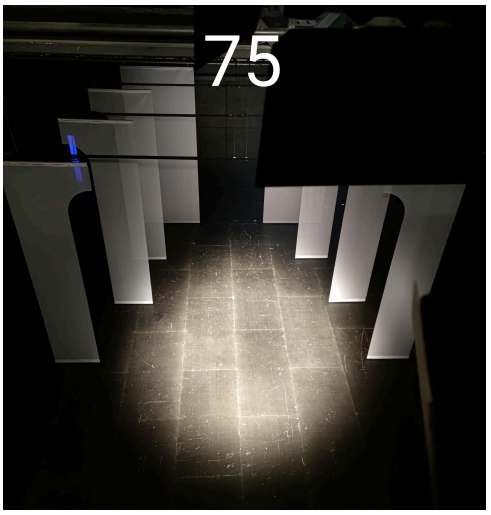
75

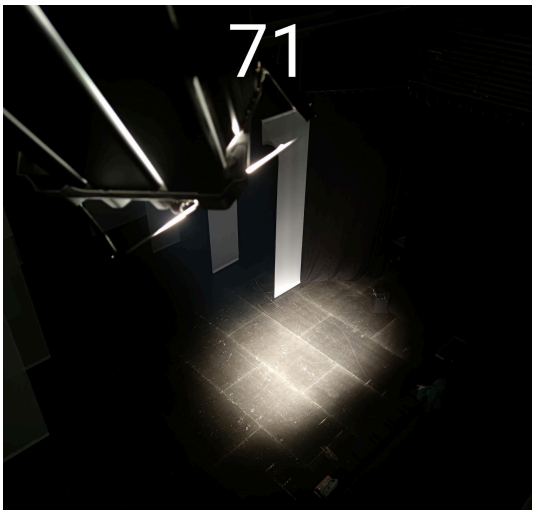
71

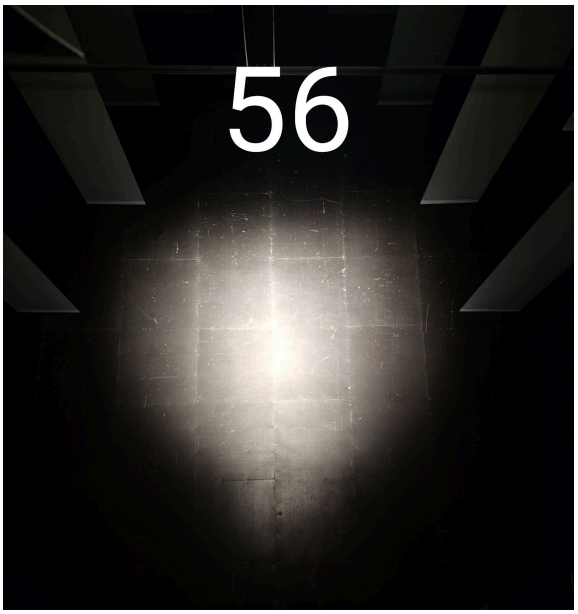
56

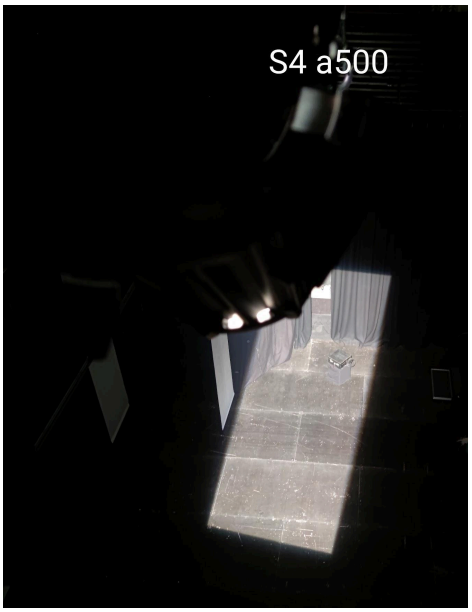
S4 a500

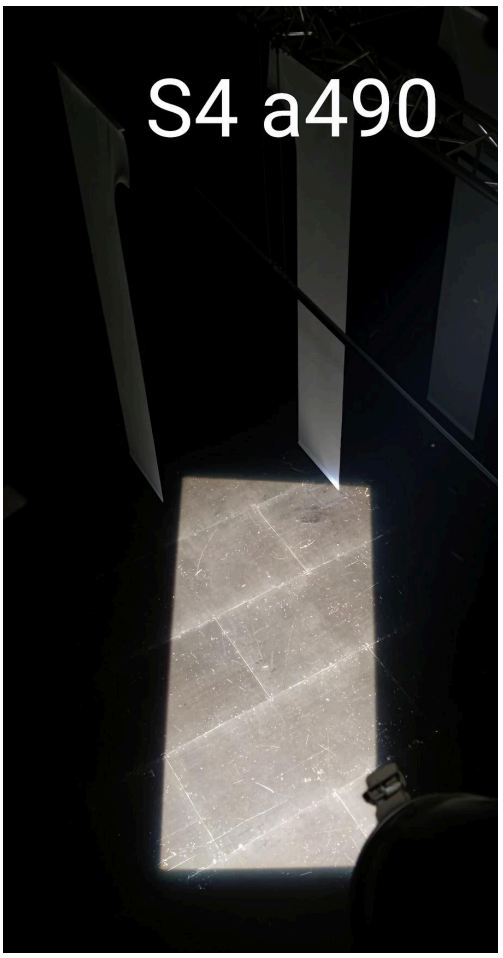
S4 a490

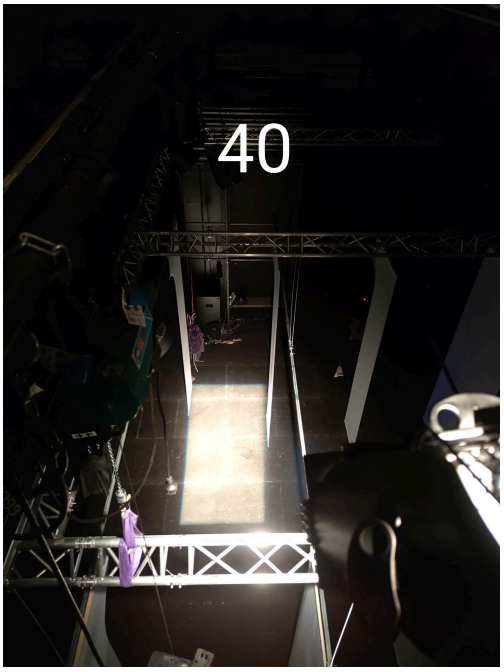
40

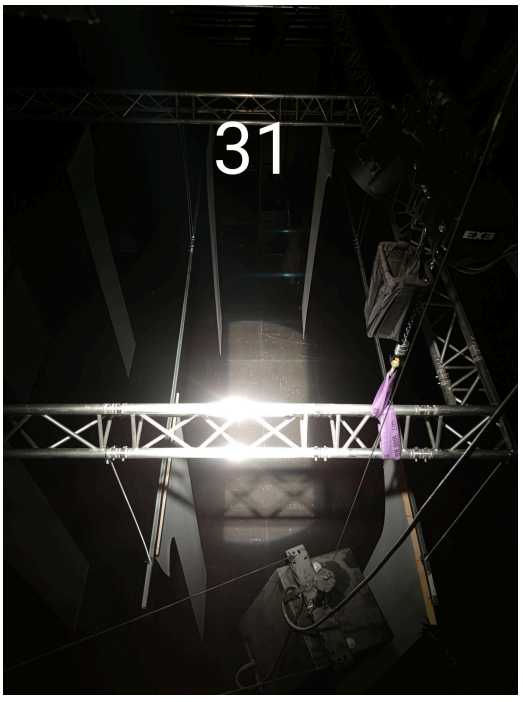
31

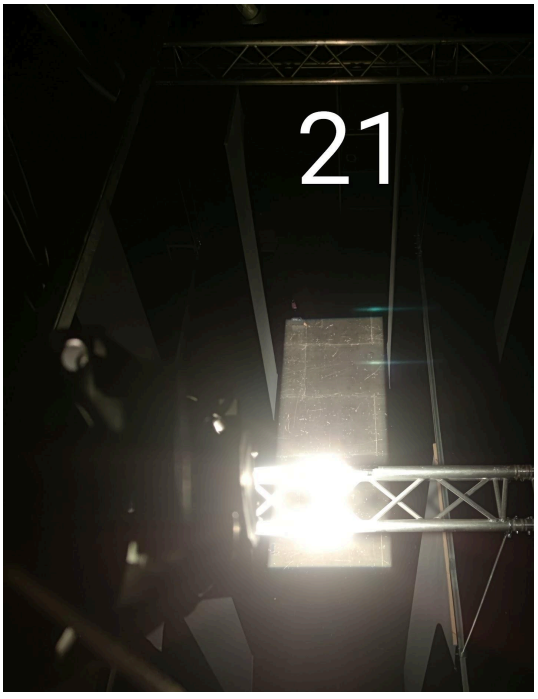
21

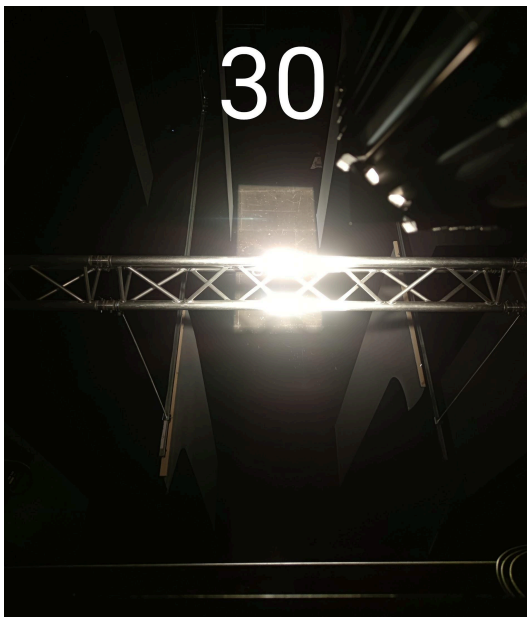
30

20

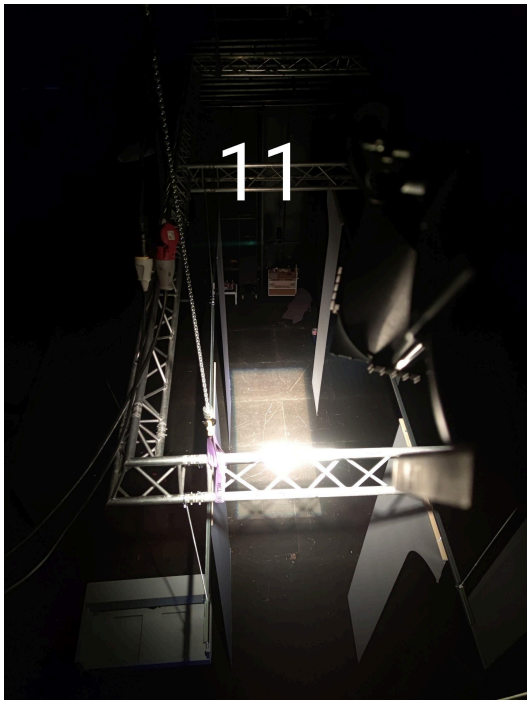
11

1

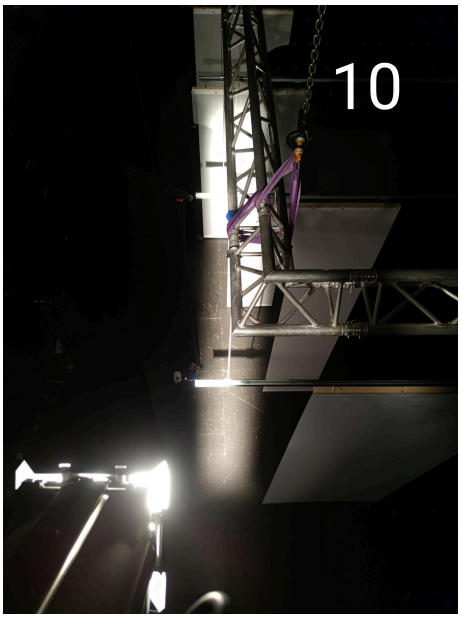
10

4 L201

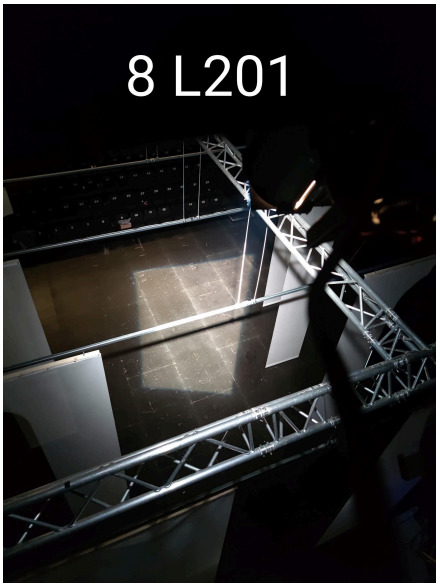
8 L201

2, 3, 5, 6, 7, 9
PAR64, cp62, videoekraani stange küljes

4.3. Tehnika nimekiri

Chamsys MQ80
6 x PAR64 , cp62
4 x Source Four jr 50°
4 x Source Four jr zoom 25°-50°
1 x Source Four zoom 15°-30°
7 x Selecon Pacific 23°-50°
4 x Selecon Arena PC 1kW
2 x Selecon Arena PC 2kW
4 x Clay Paky ALedaWashK10 CC
4 x Robe Rob350LEDBeam Mode 3
5 x Robe Rob600LEDWash Mode 1
2 x ETC Source4Lustr2 10ch 15°-30° Mode: direct
LookSolution 2.1 Hazer
LookSolution Viper NT
3 x L201 filter Pacific profiilidele

4. 4. Cuelist ehk valguspildi nimekiri

Cuelist'i numbrid ei vasta näidendi lk-numbritele, kuna töö toimus kõigil osapooltel digitaalselt sama dokumendiga ja leheküljenumbrid olid muutumises. Kuna tavapäraselt on VAT teatris üks etendust teenindav tehnik, siis kõik heli-, video- ja valgusmärgid vormistatakse kokku ühte dokumenti. "Armu" puhul mängib heli- ja videomärke maha teine tehnik.

võib.

THERESA: Issand, ma tean, et sina katsud kõik südamed läbi ja näed niikuinii

	PB6 Cue 7: txt "näed niikuinii"

minu hinge sügavaimatesse soppidesse, aga tahan ennast siiski pihiga puhastada. Minu elu alustala on Sinu teenimine, oo, Issand, aga see tunne on nii puhas

	PB6 Cue 7: txt "nii puhas"

ja kõikehõlmav, et ma tajun - see on kingitus Sinult, **vägevaim Looja.** Ma ei tea, mida teha, palun saada mulle märk, **kuidas ma peaksin edasi talitama…..**

Q36 NUNNAD 2 - Tulevad paanide keskele kõrvuti, teevad kätega peopesad üles alla, panevad iseenda käed kokku mõlemad, selle peale.	**PB6 Cue 9: txt "edasi talitama"**

MARGHARITA: Issand, heida armu! Mida see tähendab? Kas see oli karistus minu ebapuhaste mõtete eest?

	PB6 Cue 10: txt "mida see tähendab?"

THERESA: Kõigeväeline Isa! Ma palusin märki ja Sa saatsid selle mulle. See juhuslik kohtumine õde Margharitaga kesköise palve ajal Sinu altari ees oli kui pitser,

PLAYBACK 7							
CUE NR	CUE TEXT	COMMENT	WAIT	HALT	DELAY	FADE	MACRO
1		publik	Follow	Yes	0.00s	5.00s	f0/1/13
1.5		bo + tosssss	Follow	Yes	0.00s	8.00s	
2		video projektsioon ja 2 seki	Follow	Yes	0.00s	7.00s	
3		maarja pysti	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
3.5		maarja taga k2ed laiali	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
4		keerutavad ettepoole	Follow	Yes	0.00s	6.00s	
4.2		m6ire eest	Follow	Yes	>0.00s	>2.00s	
4.3		m6ire kyljed	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
4.35		m6ire taga	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
4.4		m6ire yles	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
5		m6ire alla, haze kinni	Follow	Yes	0.00s	6.00s	E0/1/10
5.5	bo	laiali peale embust, hoia bo-d 5 sek	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/3 f0/1/18 f0/1/2 f0/1/10
6		torm, vilguta PB2, peale tiitreid	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/11
7		torm ilma kontrata, vilguta PB2 + toss	5.00s	No	0.00s	6.00s	f0/1/10
8	bo	ainssd elluj22jad. toss peale pealkirja	Follow	Yes	0.00s	6.00s	f0/1/11
9		paadihukk, hommik	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
10	bo	txt pruugi	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
11	hommik	sind ma ainult armastan // koos tiitritega	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
12		Silva istub sylle /// txt deliirium	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
13		musutamine l2bi //txt oh jumal	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
14		2. Albu video / txt unes n2inud	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
15		txt uus aeg ootab	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
16		txt appi appi	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
17		txt ma ei andesta	Follow	Yes	0.00s	10.00s	
17.2		maarja pysti txt p6lvede ees + toss	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
17.3		maarja kaob // txt p22stsin	Follow	Yes	0.00s	1.00s	

18		paat s6itu	Follow	Yes	0.00s	5.00s	E0/1/2
19		paat 2ra, bo. edasi NUNNAD PB 6	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/2 a6
24.1		maarja j6uab kohale	Follow	Yes	0.00s	2.00s	r6
25		txt, mitte keegi ei tea	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
25.2		txt saanud ringi tuuritada	Follow	Yes	0.00s	5.00s	e0/1/22
26		txt annadki v2lja	Follow	Yes	0.00s	5.00s	e0/1/13 e0/1/23
27		silva lahkus, txt mine lavale	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
29		txt tere wrotslaw	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
30	intervjuu	txt nowak...	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/13 f0/1/23 f0/1/22
31		txt kardinaalne vale	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
32		intervjuu// kallis issand	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/13
33		ylekuulamistel	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
34		maha pesta	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/13
35		homoseksuaalne	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
35.5		silva liigub ette	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
36		tagasiteed	Follow	Yes	0.00s	2.00s	f0/1/13
37		ka magda ei ole homoseksuaalne	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
37.2		kloostrimyyrilt sygavikku	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
38		maarja laua ette maha / txt margarita	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
39		bo, t6mbab paanid kokku // helis distor	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
40	irma kabinett	istub	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
41		laud paigas, sts algusest, n2ed maarjat	3.00s	No	3.00s	5.00s	
41.2		klaveri poole // txt m2ngi	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
41.3		korral satuvad	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
41.5		suurep2rane, yael. bo /// fraasi l6pus	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
42		tagasi kabinett, 2. p2ev	5.00s	No	0.00s	2.00s	
43	fookus paremale	l66b n2kku	Follow	Yes	0.00s	2.00s	

44		klaverim2ng// txt klaver on sinu	Follow	Yes	0.00s	10.00s	
45	bo	pea maas + toss ja haze	5.00s	Yes	0.00s	6.00s	
46.1	kaevik	silva roomab kasti ette	Follow	Yes	0.00s	6.00s	
46.2	deliirium	txt esteri	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/3
46.3	kaevik	txt n2ljane v2lja	Follow	Yes	0.00s	1.00s	e0/1/3
46.4	deliirium	txt sind oodata	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/3
46.45	pauk	txt valmis?	Follow	Yes	0.00s	1.00s	a9
46.5	kaevik	txt p22stis p2eva	Follow	Yes	0.00s	1.00s	e0/1/3
46.6	deliirium	txt pidurdamatud	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/3
46.7	kaevik	PEALE KUKKUMIST txt su p6lved	Follow	Yes	0.00s	1.00s	e0/1/3
46.8	deliirium	silva t6useb // haze maha	Follow	Yes	0.00s	1.00s	f0/1/3
46.9	kaevik	txt ei eelistaks	Follow	Yes	0.00s	1.00s	e0/1/3
47	bo	t6stab noa	3.00s	Yes	0.00s	0.00s	f0/1/3
50		irma kabinett 66sel, klaveri noot	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
51.2	follow	tagasi kabinett, 2. p2ev	4.00s	No	4.00s	6.00s	
53		grammofoni poole// txt hyva	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
53.2		txt tantsime! Silva vasakule	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
53.3		txt tantsi! SILVA	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
53.35		txt tule siia	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
54		silva txt see pole l6pp	Follow	Yes	0.00s	10.00s	
55		maarja istub silva k6rvale	Follow	Yes	0.00s	17.00s	
56		relv pea k6rvale + shutter	Follow	Yes	0.00s	0.00s	
57	tudengid	peale Tartu tiitreid	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
58	bo	bytsants	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
58.5	tudengid	koos tiitritega	Follow	Yes	0.00s	5.00s	
59		txt lumetormi k2tte	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
62	bo	bo + toss	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
63		ravi // london, n2itlejad maas valmis	Follow	Yes	0.00s	4.00s	f0/1/5
63.2		txt ennast ei unusta	Follow	Yes	0.00s	4.00s	e0/1/14
63.3		txt maailm usaldab	Follow	Yes	0.00s	4.00s	e0/1/14
63.4	follow	txt sinuga r22kida	3.00s	No	2.00s	4.00s	e0/1/14
63.45		txt millal sa j6udsid? T2na	Follow	Yes	2.00s	4.00s	e0/1/14

63.5	sokiteraapia	txt enam siin, kui 2rkan // maarja peap66re	Follow	Yes	0.00s	0.00s	f0/1/14
64	bo	bo// silva 2x yritab t6usta	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
66	bern	peale tiitreid	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
66.1		txt lahku, sinilill tosssss	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
66.2		txt mary, 2rka yles	Follow	Yes	0.00s	4.00s	f0/1/14
66.22		txt mida nad sinuga teevad //	Follow	Yes	>3.00s	>4.00s	
66.23		txt r22gi mulle	4.00s	No	0.00s	4.00s	
66.24		txt elektroodid	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
66.25		txt uduseks maalitud	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
66.26		txt sina piinad mind	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
66.3	sokiteraapia	txt kaod l6puks // maarja peap66re ja TOSS	Follow	Yes	0.00s	0.00s	
66.33		bo// silva 2x yritab t6usta	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
66.4		tiitrid valmis	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
66.5		txt ma ei teadnud // maarja kykitab	Follow	Yes	0.00s	7.00s	
66.7	bo	txt m2ssu 2ra hoida	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
67		ravi // london, peale tiitreid	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
68		txt saad aru	Follow	Yes	>0.00s	>6.00s	
69		txt vanemad ei pannud	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/26
70		txt n2rviyhendused	Follow	Yes	>0.00s	>6.00s	
71		txt hullumeelsus// lobotoomia	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/15
72		txt pean 6ige olema	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
73		txt enne seda	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/14
74		txt enne	Follow	Yes	0.00s	3.00s	f0/1/14 e0/1/15 f0/1/26
75		txt kirjatarkust	Follow	Yes	0.00s	8.00s	
76		txt p22stsid mind	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/2
77		txt ENNE!	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
78		txt turul	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
79		txt kaos tekkis / maarja selili	Follow	Yes	0.00s	1.00s	
80		txt koopas	Follow	Yes	0.00s	4.00s	
81		txt ei	Follow	Yes	0.00s	2.00s	

82		txt needus! + toss	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/16
83		txt ma m2letan nyyd	Follow	Yes	0.00s	5.00s	e0/1/17 f0/1/16
84		txt ei mary	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/17 f0/1/16 e0/1/3
85		txt zeus nad	Follow	Yes	0.00s	3.00s	f01/16 f0/1/17 e0/1/18 f0/1/2 f0/1/3
86	bo	lavalt 2ra. edasi reiv	Follow	No	0.00s	5.00s	f0/1/18 f0/1/15
86.1		silva t6stab m66ga	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
86.2		enneta MAARJA TULEKUT	Follow	Yes	0.00s	3.00s	e0/1/19
86.3		paanid kinni	Follow	Yes	0.00s	1.00s	e0/1/20
87		maarja pulmatants	Follow	Yes	0.00s	6.00s	e0/1/25
88		maarja pulmatants liigub ette	Follow	Yes	0.00s	6.00s	
89		peale musi vaatavad seina	Follow	Yes	0.00s	3.00s	f0/1/25 f0/1/19 f0/1/20 f0/1/15
90	bo	kallistus 3 seki	Follow	Yes	0.00s	6.00s	f0/1/19
92		kummardama 1	Follow	Yes	0.00s	5.00s	r6
93		kummardus follow	6.00s	No	0.00s	8.00s	

PLAYBACK 6

CUE NR	CUE TEXT	COMMENT	WAIT	HALT	DELAY	FADE	MACRO
1		bo	Follow	Yes	0.00s	0.00s	
1.2		peale tiitreid	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
2		follow	2.00s	No	0.00s	2.00s	
3		silva keerab paremale// txt auv22rne is	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
4		follow	3.00s	No	0.00s	2.00s	
5		txt heidan oma	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
7		maarja vasakule p6lvitama/ txt n2ed nii	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
8		maarja txt nii puhas	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
9		txt edasi talitama	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
10		astuvad koos sammu taha // txt mida see t2hendab	Follow	Yes	0.00s	2.00s	

11		txt sinu altari ees	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
12		lahku/// txt haige kujutluse vili	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
13		maarja keerab paremale // txt tuhaks	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
14		silva vasakule // txt t2is v6imalusi	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
15		txt 2ra tunvat midagi	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
16		txt silva: pahelistele	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
17		txt silva: ei taha mind kuulata	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
18	diagonaal	maarja sammuga	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
19		txt armas looja	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
20		txt nagu olen avanud	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
21		txt syy kurnab mind	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
22		txt kiri, kutse... mida teha	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
23		txt igale tuulepuhangule	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
24		txt raevutsedes piitsutavad	Follow	Yes	0.00s	2.00s	
25		txt sinu tahtmine syndigu	Follow	Yes	0.00s	2.00s	e0/1/24
26		txt luba oma 6nnistusel	Follow	Yes	0.00s	3.00s	
27	bo	txt anna mulle andeks	Follow	Yes	0.00s	0.00s	f0/1/24

4.5. Lavastuses kasutatud filtrid

Allikas: LEE filtrite tootja koduleht

L201 Full C.T. Blue
Konverdib tungsteni (3200K) päevavalguseks (5700K).

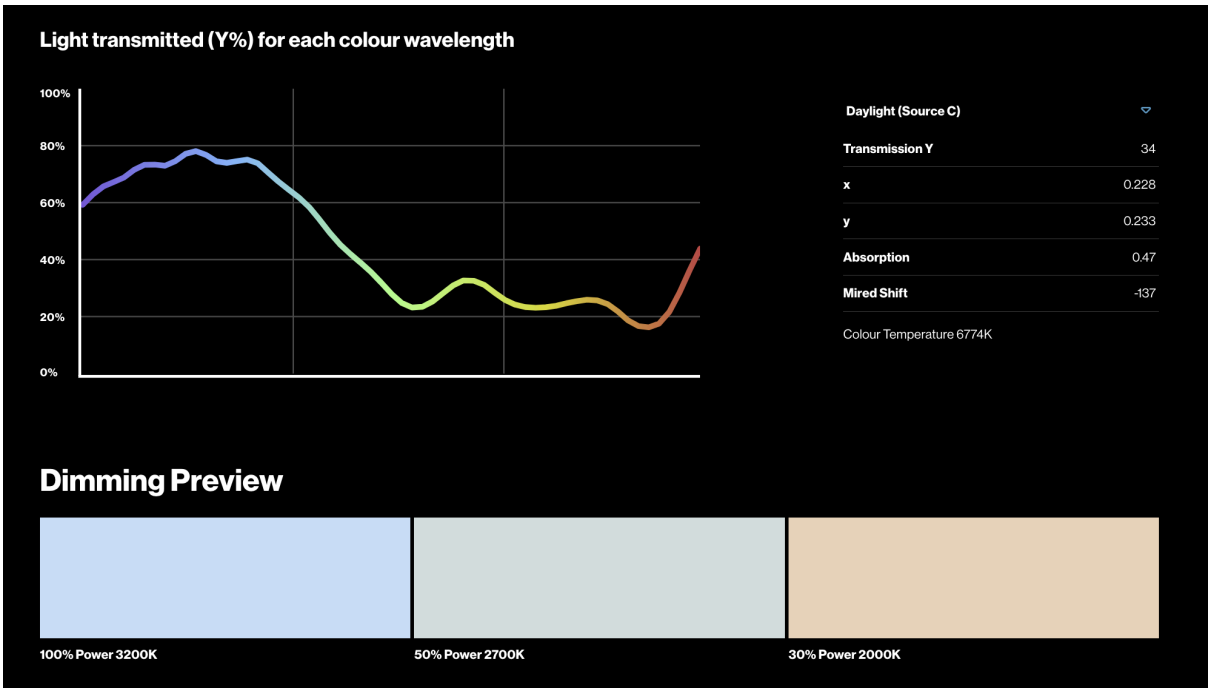

4.5. Fotod lavastusest

Foto 1. “Bütsantsi” video. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 2. “Soome Tammisaari” stseeni spot. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 3. “Poola” stseeni algus kontra suunas PAR64. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 4. “Süüd” projektsioon ja läbivad profiilid. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 5. “Hukk” video ja eestvalgus 2kW PC-ga, lagipähe Robe 600 *wash*. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 6. “Hukk” video ja näitlejavalgus. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 7. “Pulm” Robe 600 wash lagipähe valgus. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 8. “Pulm” videokujundus ja läbiv külgvalgus profiilidega. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 9. “Püha” videokujundus ja AMARAN T2c RGB toruvalgusti. (Foto: Gabriela Urm)

Foto 10. “Ravi” videokujundus ja näitlejavalgus Robe 350 *beam*’idega. (Foto: Gabriela Urm)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Terje Kähr,
1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
VALGUSKUJUNDUSE LOOMINE VAT TEATRI LAVASTUSELE “ARM”,
mille juhendajad on Margus Vaigur ja Sander Põllu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Terje Kähr
21.05.2024